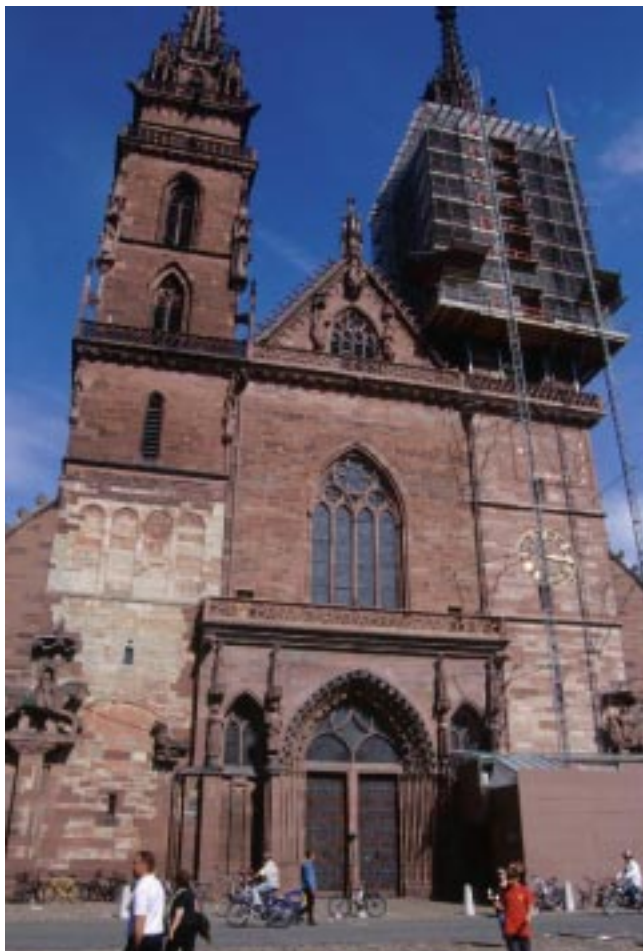

és kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

A bázeli dómban nyugszik Rotterdami Desiderius Erasmus (1469-1536) humanista, aki vallotta, hogy mindenkinek ismerni kell a Szentírást, ez pedig csak a nemzeti nyelvű fordítások közreadásával lehetséges. 1516-ban kiadta a görög eredetiből latinra fordított Újszövetséget, egy évvel azelőtt, hogy Luther Márton 1517. október 31-én a wittenbergi vártemplom kapujára kiszögezte volna 95 tételét, mely a reformációt elindító cselekedetnek bizonyult. A reformáció ünnepén ezért hálával gondolunk mindazokra, akiknek munkássága nélkül ma nem tartatnánk kezünkben legnagyobb kincsünket, az Istennek hozzánk magyarul szóló örömuzenetét, az evangéliumot.

SZOLGÁLTATTEVŐK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÁLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68

MAGYARI-KÖPE GÁBOR *másodlelkész*
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: 08-655 49 93 Mobil: 070-413 25 39

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04
Mobil: 070-562 31 08

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvésborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mobil: 070-892 94 95
0730-25 40 14

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28
Mobil: 0708-30 81 90

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
431 66 MÖLNDAL Eduard Boyes gata 15
Tel: 031-27 02 63

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

KAJTÁR LÁSZLÓ *Borási felügyelő*
506 43 BORÁS Nohlagagatan 2
Tel/Fax: 033-13 35 68

FEKETE JENŐ *Eskilstunai mb. felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-12 00 39 Mobil: 070-920 33 72

LÁSZLÓ BÉLA *Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031-54 27 19 Mobil: 070-744 19 68

VERESS CSABA *Halmstadi felügyelő*
302 50 HALMSTAD Roskildegatan 13
Tel/Fax: 035-21 00 92

id. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042-28 21 35

GAAL ANDRÁS *Jönköpingsi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157-129 04

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ägårdsvägen 19
Tel: 0372-819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmöi felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040-26 76 38

SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholmi felügyelő*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-18 41 72

UPPSALA *A felügyelői tisztség jelenleg betöltetlen*

REHÓ ISTVÁN *Västerås felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgatan 7
Tel: 021-12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42 Mobil: 070-759 19 21

Külföldről előbb a 0046-ot kell társítani, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni

HÁROM SEGÉLYKÉRÉS

A kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum (volt 3. számú leánylíceum) azzal a kéréssel fordul Önökhöz, hogy anyagilag támogassanak egy kis ház és telek megvásárlásában. Az ingatlan, amit meg szeretnénk venni, körülbelül 30 kilométerre van Kolozsvártól, Mákófalván. Iskolánk állami tulajdonban van, ezért az ingatlanról az "Encyclopaedia szülői bizottsági egyesület" nevére íratnánk. Ennek működési szabályzata szerint az egyesület tulajdona – váratlan szükséghelyzetben – nem az államra, hanem az Erdélyi Református Püspökségre szállna. Iskolánk szülői bizottsága nem tudja az ingatlanvásárláshoz szükséges összeget előteremteni, ezért fordul kéréssel mindazokhoz, akik szívügyüknek érzik az erdélyi magyar oktatás kérdését, a magyar diákok ügyét. Az ingatlanra és telekre nagy szükség lenne, mert itt hétfégi vagy nyári táborozást tudnánk biztosítani azoknak a gyermekeknek is, akiknek anyagi helyzete ma ezt nem teszi lehetővé. Tudjuk, hogy a közös táborozás a közösség együtvé tartozásának érzését erősíti, a diákok nevelését segíti, egyben az összefogás jó példáját szolgálja. Ha elképzeléseinket sikerül megvalósítani, szeretettel várjuk Önöket és gyermekeiket közös táborozásra.

Kolozsvár, 2002. május 20.
Tisztelettel Dr. Wolf Rudolf igazgató

A Felvidék (Szlovákia) egyik legkisebb magyar közösségének nevében fordulunk Önökhöz: a LEKENYE faluban álló kicsiny kis evangélikus templomunkat szeretnénk megmenteni a pusztulástól. A kilencvenes évek legelején már sikerült elvégeznünk azokat a nagy munkálatokat, amelyek során eltávolítottuk a templomtól még a II. világháborúból származó nyomokat. Új tetőszerkezetet, kívül-belül új vakolatot adtunk rá, s örültünk, hogy mindezt önerőből, adósság nélkül tudtuk elvégezni. Most viszont új probléma merült fel: a templom régi, egyedülálló és értékes, fából készült berendezése hirtelen korhadásnak indult. Előbb az oltáron vettük észre, hogy faanyagát gomba támadta meg, majd átterjedt a lócákra, a szőszekre, az egész padozatra is. A mentési munkálataira 2000-ben költségvetést készítettünk (150.000 szlovák koro-na), de idáig csak a fele összeg gyűlt össze, így nem foghattunk hozzá a munkálatokhoz. A hiányzó összeg 70.000 szlovák korona (kb. 15.000 svéd korona. Szerk megjegyzése). 2001 októberében, majd 2002 januárjában levélben fordultunk Önökhöz segélykérő szavunkkal, de választ mindeztáig nem kaptunk. Ezért bátorodunk újból Önökhöz fordulni segítségért. Maradunk hittel és reméléssel.

A lekenyei templom oltára, mely sürgős mentési munkálatokat igényel

Sajógömör, 2002 július 15
Rusznayk Dezső ev. lelkész

(Az említett két levél valóban nem érkezett meg hozzánk, de június végén a Felvidéken járva Lekenyét is meglátogattam, magam is meggyőződtem a munkálatok szükségességéről, főként azoknak sürgős voltáról. A kicsiny és erőteljes gyülekezet kérését ezért külön is híveink áldozatkész szeretetébe ajánlom. Molnár-Veress Pál lelkész)

A harmadik segélykérést, mely a szentivánlaborfalvi "Berde Mózsá" általános iskolától érkezett, lapunk 21. oldalán közöljük.

Felhívjuk híveink figyelmét, hogy a kérésekben szereplő célra szánt adományukat a mellékelt postgiro-utalványon is elküldhetik. Ebben az esetben kérjük a szelvény bal oldalán a "BIDRAG" sorában az "Apáczai", "Lekenye" vagy "Berde Mózsá" megjelölést használni. Céladományukat külön kiállított postgiro-utalványon is küldhetik központi pénztárunk számlájára:

Ungerska Protestantiska Samfundet: Postgiro 602047-3

OTTHON A FELVIDÉKEN

Olyannyira ismerős volt a táj, hogy már-már megfedkezünk róla: a Felvidéken, a mai Szlovákiában vagyunk. Csak akkor ocsúdtunk fel, amikor vásárlás közben vagy kérdezősködvén "elszóltuk" magunkat, s a nyelvünkön nem tudó, vagy tudni nem akarók kurta s furcsa válaszai mintha azt sugallták volna: bár *itthon* érezzük magunkat, mégsem vagyunk *otthon*. De mit számít ez annak a "világpolgárnak", aki idegen útlevéllal tarsolyában magabiztosan jár fel s alá a nagyvilágban, aki, ha valahol valami nincs kedvére, egyszerűen odébb áll egy házzal s határral.

Nemcsak a táj volt ismerős, hanem a kultúrkörnyezet is, melynek egységes jegyei mindenütt megtalálhatók a Kárpát-medencében, sőt azon túl. Valóban, elég látnunk a trieszti vagy csernovici városházát, hogy felfedezzük a hasonlóságot győri vagy kolozsvári hasonmásaikkal, s az ismerős városkép láttán *otthon* érezzük magunkat bárhol "a Monarchia örökségében". És elég végigmennünk Nógrád, Bácska vagy Erdővidék bármely utcáján, a fehérre meszelt tornácós házak, zsalugáteres-muskátlis ablakok, a pitvarba kiült emberek között, a központban álló templom tornya tövében, hogy bármerre járva a Kárpát-medencében, "Szent István örökében", *otthon* érezzük magunkat.

De nemcsak a táj és környezet volt ismerős, hanem az ottani emberek, elsősorban azok, kik értették nyelvünket, de gondolatainkat is, leginkább pedig érzelmeinket. Már hogyne értették volna meg az "itthon vagyunk, mégsem érezhetjük *otthon* magunkat" tudathasadásos állapotát, ők, akik ebben élnek, akikkel naponta éreztetik ezt. "Trianon-szindróma" – legyintenek lekicsinylően, inkább bosszankodva a kívül- s körülállóknak, akiket nyilvánvalóan zavar, hogy a nyolcvan s egynéhány éve kerékbe tört test útszélre hányt végtagjai még mindig életjelt adnak, s nem akarják elfogadni a számukra eldöntött és megpecsételt "nagybetűs sors"-ot: az enyészetet, a gyors feledést. Azt, hogy *itthon* ne érezhessék *otthon* magukat.

Konferenciára voltunk hivatalosak, egy mindenki által csak Krokavának mondott kis településen, melyet hiába kerestem az útikalauzban. Elővettem hát a még ma is megbízható, "békeidőbeli" térképemet, s a Gömöri-hegység egyik hajlatában megtaláltam a keresett helységet: – akkor még Kopárhegynek hívták. A konferenciát a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközössége (KÉ-MELM) hívta össze, a felvidéki magyar evangélikus gyülekezetek rendezésében.

A Felvidéken, a mai Szlovákiában mintegy 373.000 lélek evangélikus, ebből 12.000-re tehető a magyar anyanyelvűek száma. A Szlovák Evangélikus Egyház három püspökséget tart fenn: Pozsonyban székel az egyetemes püspök, Julius Filo, míg a nyugat-szlovákiai kerületnek Zólyomban, a kelet-szlovákiaiak pedig Eperjesen van püspöksége. A mintegy 12.000 magyar evangélikus mégcsak egy esperességet sem mondhat magáénak. Sem önálló egyházszerkezete, sem sajátjának mondható intézménye nincs.

A magyarajkú evangélikusok a Felvidék déli részén, összesen 20 gyülekezet keretében élnek. Ezeknek többsége, 15 gyülekezet a szlovákokkal vegyesen működik. Utóbbiak közül is csak 6 olyan van, amelyben a magyar híveknek magyar lelkész szolgál: Szlovák szolgálata mellett magyar nyelvű szolgálatot is végez: Somorján *Bándy György*, a pozsonyi teológia tanára (előtte *Nagy Zoltán* volt, aki idén Magyarországra költözött); Losoncon *Rajtók János*, Füleken *Páll János* diakónus; Tornalján *Rusznay Dezső*. Magyar nyelven szolgál Várgedén a református *Pohóczky Béla*, és Komáromban *Jász Beatrix*, aki alkalmi jelleggel Magyarországról jár át. Marad tehát 9 olyan magyar gyülekezet, amelyben szinte kizárólag szlovák nemzetiségű, de valamennyire magyarul is tudó lelkész teljesít szolgálatot. Ezek a gyülekezetek: Pozsony, Dunaszerdahely, Felsőszeli, Alsószeli, Farnad, Rimaszombat, Rozsnyó, Kassa és Nagytárkány.

És van öt olyan gyülekezet, mely színmagyarnak mondható. Ezek egy alig 30 x 30 km-es körzetben, Rimaszombat és Rozsnyó között található: Balogpádár és Sajógömör, ahol *Rusznay Dezső* lelkész, valamint Lekenye, Kuntapolca és Gömörhosszúsó, ahol *Trencsényi Andrea* lelkész szolgál. A helyzet furcsasága, hogy ez az öt gyülekezet is két különböző püspökséghez van besorolva: Balogpádár és Sajógömör a zólyomi nyugat-szlovákiai püspökhöz, míg Lekenye, Kuntapolca és Gömörhosszúsó az eperjesi kelet-szlovákiai püspökhöz tartozik.

Kuntapolca gyülekezete, középen Trencsényi Andrea lelkész és Molnár-Veress Pál vendéglelkész. (Fénykép: Dózsa Katalin)

Vannak ellenben olyan szlovák-magyar vegyes gyülekezetek, mint például Rozsnyó, amelynek 6 magyarajkú leányegyházközsége van, de mert az anyaegyházközségben szlovák lelkész szolgál, a fiúiak is be kell érjék ennek szolgálatával. Ebben a helyzetben csodálkozhatunk-e azon, hogy Jolsván, ahol 1943-ban édesapám segédlelkészként még magyaroknak prédikált, ott - mint mondták - "a háború óta nincs magyar gyülekezet". Amikor azonban meglátogattam a gyülekezetet, a legkellemesebb csalódás ért: akikkel találkoztam, mind beszéltek magyarul! Csupán pásztor nélkül maradt a nyáj. Immár két emberöltő óta, közel 60 éve!

Krokaván, avagy Kopárhegyen, a nyugati szórványban működő magyar evangélikus lelkészek konferenciája alkalmából összesereglett a felvidéki magyar gyülekezetek majd minden lelkésze. Ott volt természetesen a kopárhegyi színhely ötletét adó, s a felvidéki magyar gyülekezetek helyzetét leginkább szívében viselő Rusznay Dezső Sajógömöről, továbbá Trencsényi Andrea lelkész Gömörhosszúsóról, Nagy Zoltán Somorjáról, Rajtók János Losoncról, Páll János diakónus Fülekről, Pohóczky Béla Várgedéről, de igen szép számban jelentek meg a közeli magyar gyülekezetek presbiterei és egyháztagjai, közöttük Balázs Zoltán Balogpádárról és Ferdinánd Zoltán Gömörhosszúsóról, sőt, eljött Lekenye polgármesternője is! És az istentiszteleteken Hosszúsón, Kuntapolcán, majd a gyülekezeti találkozón Lekenyén... Mennyi felejthetetlen kedves arc!

Kiderült, hogy ez az alkalom volt az első, amikor a felvidéki magyar evangélikusok saját kérdéseik és gondjaik megbeszélésére egyáltalán összegyűltek. Szervezeti keret nélkül, saját anyagi források híján, önrendelkezést nem ismerve, ezidáig meg se merték kísérelni, hogy a szlovák többség előzetes jóváhagyása és megfigyelőinek jelenléte nélkül tanácskozzanak. Többségükben még most is egyre ott bújkált a félelem: vajon mit szólnak, ha kitudódik "összeesküvésük"?! Hiszen olyan gyülekezetekben is, ahol vegyes szlovák és magyar presbitérium van, szlovák kollégáik nélkül a magyarok nem jöhetnek össze. Leszoktak róla önként, vagy leszoktatta őket az a környezet, mely azt szeretné elérni, hogy aki ma otthon még otthon érzi magát, az holnap már csak látogatóként keresse fel szülei sírját.

A nyelvünkön nem tudók olykor nekünk is azt sugallták, hogy ha véletlenül *itthon* éreznénk magunkat, akkor se higgyük, hogy *otthon* vagyunk. Mi mégis otthon voltunk közöttetek, testvéreink! Köszönet érte! S ebben az érzésünkben s hitünkben különösen megerősített az Ige, mely adjon erőt tinétek is: "Krisztus szabadságra szabadított meg minket, álljatok meg tehát szilárdan, és ne engedjétek magatokat újra a szolgaság igájába fogni." (Gal 5, 1)

Molnár-Veress Pál

CENTRE DE GLAY - BÁZEL

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége 2002. szeptember 5-8. között konferenciát és közgyűlést tartott. A találkozó első három napja a franciaországi Montbéliard körzetében lévő Glay Egyházi Központban zajlott, – az utolsó nap helyszíne a svájci Bazel volt, ahol gyülekezeti találkozóra került sor.

A 2000 őszi Komáromban megalakult és 2001 őszi vezető testületet választott Gyülekezetek Szövetsége 2002-es találkozására a taggyülekezetek képviselőiben 29 résztvevő jött el. Rajtuk kívül jelen voltak egyéni tagok és vendégek is.

Összességében elmondható, hogy a tanácskozás konstruktív szellemben és hiánytalan egyetértésben telt. Az idei találkozáson – a Szövetség célkitűzéseinek megfelelően – elsősorban a taggyülekezetek időszerű kérdéseivel foglalkoztunk, de visszatekintettünk a közösségek történetére is. Szó esett a megüresedett lelkesi állások betöltéséről (Párizs, Svájci Szövetség), az anyagi gondok megoldásának lehetőségeiről, a gyülekezetek jogi helyzetének tisztázásáról, a presbiterek továbbképzéséről, valamint a helyi országos és tartományi egyházakkal való kapcsolatokról.

Döntés született arra vonatkozóan, hogy a nyugat-európai presbitereink számára 2003. április 11-13. között találkozót ill. továbbképző tanfolyamot rendezünk. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség európai kerületi parancsnokával megállapodás született arról, hogy a cserkészcsapatok protestáns részről a Szövetségünkbe tömörült lelkészekről kapnak lelkigondozást. A Szövetség új egyéni tagokat vett fel, és megelégedéssel nyugtázta a különböző magyar egyházi szervezetekkel és szervezetekkel való kapcsolat eredményeit.

A befejező napon Bazelben közös úrvacsorás istentiszteleten vettünk részt Svájc különböző gyülekezeteiből érkezett tagokkal együtt. Különösen örültünk a vásornézésnek, melyre szakavatott vezetők kísérték el.

A Szövetség jövő évi találkozóját Svédországban tartja, 2003. augusztus 29. és szeptember 3. között, egybekötve ezt a stockholmi és göteborgi magyar gyülekezetek meglátogatásával. Idei találkozáson szép és eredményes volt, és a konferencia bibliai jelszava biztatást ad a munka folytatására: "Ne félj, mert én veled vagyok..." (Ézs 41, 10)

Varga Pál lelkész, a Szövetség elnöke

A Protestáns Gyülekezetek Szövetsége közgyűlésének résztvevői
(Fénykép: Joób Olivér ev. lelkész, Zürich)

Felső sor: Pósfay György nyug. ev. lelk. (Genf -CH), Simon Sándor presb. (Stuttgart -D), Szöllösy Pál presb. (Pfaffhausen -CH), Gémes Pál ev. lelk. (Stuttgart -D), Máthé Zoltán presb. (Heidenheim -D), Klement Nándor cserkészparancsnok (D), Magyar-Köpe Gábor ref. lelk. (Stockholm -S), Molnár-Veress Pál ev. lelk. (Stockholm -S), Varga Pál ref. lelk. (Dietenheim -D), Gárdonyi Zsolt egyh. zeneszerző (D), Gábrly Sándor ref. lelk. (Köln -D); **Középső sor:** Dózsa Katalin (Stockholm -S), Joób Enikő (Zürich -CH), Bíró Gyula főgondnok (Zürich-CH), Boros Péter ref. lelk. (Hannover -D), Bodor Dezső v. főgondnok (La Barre -F), Jordáky Béla főfelfelügyelő (Göteborg -S), Gárdonyi Susanne (D), Hidas József presb. (Freiburg-D), Gémes István ny. ev. lelk. (Stuttgart-D), Jaskó Irén presb. (London -GB); **Alsó sor:** Tóth Ildikó presb. (Sölvesborg -S), Ludván Éva presb. (CH), Gödri Irén presb. (D), Vidáné Szűcs Márta presb. (Párizs -F), Váczi Éva presb. (CH), Gémes Istvánné Katalin (Stuttgart -D). (**Vastag betűvel szedve:** az aktív magyar szolgálatban álló nyugat-európai lelkészek nevei.)

Szente Imre

KOSSUTH LAJOS

(Történelm és Légenda)

2002. szeptember 19-én volt születésének kétszázadik évfordulója; 92 évet élt, nyolc esztendő híján végig élte az egész 19. századot. „A 19. századi magyar történelm legnagyobb alakja” – olvassuk róla az Irodalmi Lëxikonban. Mellékalakokban bővelkedő hatalmas bronzszobra a parlament csodapalotájára néz, egyéb szobrainak és a róla elnevezett utcáknak, tereknek sè szèri sè száma, a Kossuth-rádió a Kossuth-nótából vett hívójellel: „Éljèn a magyar szabadság, éljèn a haza” a magyar mindènnapi élet tartozéka, a nevét viselõ díj máig a legnagyobb kitüntetés, mellyel kiválóságok életmûvét jutalmazták magyar földön. Hallatlan népszèrüségének, dicsõ utóéletének aligha lehet más forrása, mint egy hálás nemzet el nem évülõ kötõdése ahhoz, akit megteremtõjének, õnazonossága, õntudata megfogalmazójának, vezérének tekintett egy légendás korszakban, amikor ország-világ elõtt a szabadság bajnokának tudhatta magát. Kossuth maga is légendává nõtt már életében, akár Csaba királyfi vagy Rákóczi Ferenc, akiket elárvult népük visszavár. Mèghallgatjuk bírálóit, Szèchenyit, Arany Jánost, eszünkkel talán nekik adunk igazat, ám szívünkkel ragaszkodunk a légendához. Mert a légenda akkor is erõforrás, ha nemigen állja ki az ész kritikáját. Ottlik Géza mondja, hogy a magyar a gyõzelmeinél sokkal „izgalmasabb, sűrűbb anyagból való” vereségeit ünnepli évrõl-évre. Kossuth nevéhez füzõdik történelmünk legdicsõbb veresége, az 1848/49-es szabadságharc, melyre, kissé megelõlegèzve, március idusán emlékezünk. Ez a nap ugyan nem Kossuthé, hanem Petõfié, de õ a rákövetkèzõ hónapok során már nem jutott szóhoz a politika színpadán, míg a statisztaszereppel együtt neki osztott prózai hõsi halál még nem dicsõítette ország-világ szemében, õt is légendává téve. Õk egyébként Kossuthal élèggè hidegèn mérègették egymást. Petõfi, már jól bent a szabadságharcban, levélben fordult Kossuthhoz, a Honvédelmi Bizottmány elnökéhez, s az ország nagy költõjének s egy hamisítatlan forradalmárnak õntudatával s arroganciájával „Tisztelt Polgártárs”-nak titulálva kérte, majdhogynem követelte, hogy nevezze ki õrnaggyá; majd, hogy helyezze át Bèm seregéhez, mert csak ott szolgálhatja ma az embèr tisztèssèggel a hazáját. Levelei nyilván válasz nélkül maradtak. Zaklatott lèlkére csak Bèm apó atyai szeretete hatott balzsamként, de sorsa beteljesülését ez sèm odázhatta el.

A forradalom és a szabadságharc másfél éves közjátéka majdnem pontosan felezi Kossuth életidejét: a megelõzõ évtizedek a rèformkor küzdelmeinek jegyében, míg a

követkèzõk a hosszú èmigrációban teltek. Gyermèkkora és tanulóévei Zèmplèn mègye városaihoz füzik, apja mestèrségét folytatva õ is ügyvédi vizsgát tèsz Pestèn, majd szülõmègyéjében kezdi pályáját, az ügyvédi gyakorlat mellett mint a mègyegyûlésèk buzgó résztvèvõje. Kiváló szónoki tèhetségéhez kèllemes bariton orgánum járult, mely a meggyõzõ érvelést az érzelmek változatos règisztèrével aláfèstve képes támogatni. Tõmegèket lèlkèsít majd vér- és pénzáldozatra ez a hang, seregèk gyûlnèk zászlaja alá Jèllasics ellen, majd alföldi toborzó útjain, s megszavazza a hadiadót a nemzetgyûlés. „Lèborulok a nemzet nagysága elõtt...” – játszott-è valaha valaki szèbben az èrzõ és büszke magyar lèlèk húrjain? „S Magyarországot a poklok kapui sèm fogják megdõnteni!” – elhangzott-è hitetõbb jóslat megmaradásunkra e szépsègès képzavarnál (aminek legutóbb Vèrèss Miklós költõ nevezte)?

A zèmplèni mègyegyûlésèknél tágabb arénát kínált a fiatal jurátus számára a pozsonyi országgyûlés a 30-as évek elején. Nèm lévèn hivatalos követ, a szõszèkre nem léphe-tett ugyan fèl, de publicista tèhetségének kibontakoztatására teret talált: kézzel írott másolatokban terjesztette a honatyák közt Országgyûlési Tudósítások címû lapját, melyet késõbb Törvényhatósági Tudósítások címèn folytatott, beszámolva a mègyékben és a városokban törtèntèkrõl, a rèformok elõrehaladtáról, de fõképp akadályairól, nem takarékoskodva az élès kritikával a hazai maradisággal és a bécsi kormányral szemben. Így kerül elõször összeütõkèzésbe a hatalommal: pèrt akasztanak a nyakába, s nègy évre becsukják a budai várbörtönbe. A mèghurcoltatás csak nõveli népszèrüségét: egy csapásra országosan ismertté tèszi. Humánus börtöne pedig lehetõségèt ad neki, hogy pótolja mûveltsége hézagait, irodalmi, törtènelmi és közgazdasági mûveket forgasson, mègtanuljon angolul. Rejtély, hogy vihette az utóbbit arra a tøkélyre, hogy majdan a Szigetország és az Ègyesült Államok lakóit lèlkèsítse szõnoklataival a magyar ügy érdekében.

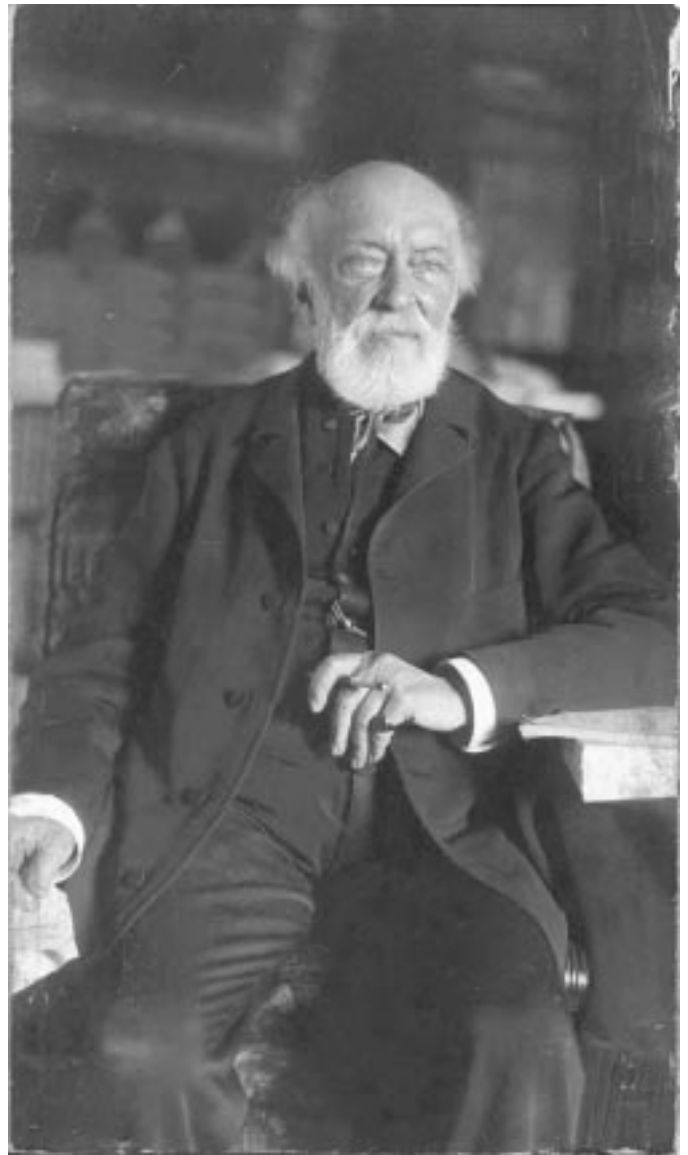
A börtönbõl amnèsztiával szabadulván 1840-ben mènõsült, és haladèktalanul tovább folytatta közéleti munkáját. Lapot alapított *Pesti Hírlap* címmel, mely a rèformmozgalom vezetõ orgánuma lett. Ègy ország várja s mohón olvassa Kossuth vezèrcikkeit, melyekbõl „a független, polgári nemzetállam megteremtésének átfogó programja rajzolódik ki” – hogy újfènt az Irodalmi Lëxikont idézzem. Nèmès cél, ègy igazi èuropèrhez mèltó, aminthogy Èurópa fejlètt

országait tette is még követendő példakul, Angliát és Franciaországot. Csakhogy Magyarország már akkor is Kelet-Európának számított, s messze nem volt sém független sém polgári sém nemzetállam. Minden lényeges vonatkozásban Ausztriától függött, társadalma a rendiség középkorból fennmaradt jegyeit viselte, rohamosan szaporodó nemzetiségei pedig egyre valószínűtlenebbé tették, hogy valaha is „nemzetállam” lehessen. A Kossuth-i program hármasként már zászlóbontásának első fázisában kivívta egyfelől a Mëttërnich vezette bécsi kamarilla, másfelől a hazai nemzetiségök gyanakvását, majd heves rosszallását.

Aki azonban náluk is nagyobb aggodalommal figyelte Kossuth közéleti szereplését és növekvő népszerűségét, az Széchenyi István volt, az egész réformmozgalom elindítója. Az a Széchenyi, aki a nevezetës 1825-ös országgyűlésen egy ihletett pillanat hatása alatt egy évi jövedelmét ajánlotta fél az Akadémia megalapítására, s ezzel megalapította addig haszontalannak érzett élete célját: elmaradott, „csúnyácska hazájának” fölemelését. Elsősorban földbirtokos fönmëms társait akarta mëgnyerni a szent célnak, nem hiába volt a könyvtáralapító Széchenyi Ferencnek a fia és a keszthelyi Geörgikont létrehozó Fëstëtics Györgynek unokaöccse. Hogy a közügyek iránt érzéketlen, a magyarságból kivetközött mágnások közül a gondolkodó, erkölcsi érzékkel mëgáldott fiatal ëlítet maga köré gyűjtse, Széchenyi angol mintára kaszinót alapított, lóversénytársaságot szervezett; de számtalan egyéb tervet is elindított a nemzeti műveltség és jólét gyarapítására: magyar színház, lótenyésztés, bortermelés, selyëmhernyó-tenyésztés, a Lánchíd, hajógyár, dunai és balatoni hajózás, az Al-Duna szabályozása, felsorolni is nehéz nagyszërü kezdeményeit, melyekkel azt is példázta, hogy nem csupán politizálással, szónoklatokkal lehet tenni a hazáért valamit. Az írott szó eszközéhez csak akkor folyamodott, amikor fiatal mágnásokból toborzott baráti köre kezdett elmaradozni, sëm kaszinó sëm lóversény nem tarthatta vissza őket a politika csábításaitól. Mikor még legjobb barátja, Wesselényi is elhidegült tőle, a harmincas évek elején *Hitel* című könyve egy csapásra országos népszerűséget szerzett neki, s nagyon is kedve ellenére a mindinkább átpolitizálódó réformmozgalom vezérévé tette. A *Hitel* tágabb s mélyebb értelme: az emberek közti bizalom kiépítésének, a „kiművelt embërfök” gyarapításának, az erkölcsi mëgújulásnak igénye elsikkadt az olvasók tudatában, az egész könyvet a magyar társadalmat és gazdasági életét béklyózó kényszërüségök bírálatának fogták fél, melyekért föleg Ausztriához kötöttségünket, az elnyomó bécsi politikát okolták. Széchenyin beteljesedett, amit Cocteau egy költő számára a legnagyobb tragédiának tart: a feléje sugárzó rajongásnak félreértés volt az alapja. Bërsënyi Dániel például „a diadal fiaként” ünnepelte, aki azért jött, hogy „újra szülje a lërogyott magyart”, ugyanő „Széchenyink hős hágdozatit, lova könnyü gyöztét” „Rákos hős mezejére” helyezte. Igaz, hogy a futtatásokat is ott

tartották, de Rákos mezeje volt a magyar nemësség ősi gyülekezöhelye is, tehát feüdális szimbólum. Magyarázkodhatott már egymást követő új könyveiben (*Világ, Stádium*) Széchenyi, el kellëtt fogadnia botcsinálta vezërségét. Elfogadta, hisz olyan kiváló szellemek álltak melléje Bërsënyit követve, mint Vörösmarty, Eötvös, Kisfaludy Károly, Széchenyi lapjának, a *Jelënkornak* szerkesztője. Támogatásuk reményt adott, hogy a „minőség forradalmának” programja sëm kallódik el a politika árjában. Komolyan csak a harmincas évek közepén kezdett aggódni. Aggodalmának okozója Kossuth személye és politikája volt.

Pedig Kossuth is Széchenyi tisztelöinek táborába tartozott, a fiatal ellenzéki köznëmës ifjakkal együtt, akiket vezërcikkeivel lëlkësített, akik végre benépesítették nemcsak a gyëren látogatott pesti kaszinót, hanem az ország minden nagyobb városában gombamód fölburjánzó újakat is. Széchenyi kezdeményeit végül is Kossuth vitte diadalra, tette egy születő nemzet közkinésévé. Ám a kaszinók-

Kossuth az 1880-as években (A korabeli fénykép Bán István tulajdonában)

ban, majd a megye- s országgyűlésen megvitatott reformjavaslatok, mint a vallás és a nyelv kérdése, Erdély uniója, a mágnás–köznémés ellentét, a parasztkérdés, úrbér, minden fontosságuk s időszērűségük mellett is csupa gyúlékony anyaggal voltak telítve, s szellőztetésük félelémmel töltötte el Széchenyit, aki szērint előbb az utak megjavításával s az embérfők kiművelésével kellene törődni. Az iskolában úgy tanultuk, hogy Széchenyi „először gazdaggá akarta tenni az országot”, a hōn áhított szabadság majd magától is az ölébe hull. Kossuth útja ennek fordítottja volt: a „félépítményen” kezdte, a „kor lélkének”, a szabadságeszmének tavaszi szelét fogva vitorláiba. Széchenyi félelméhez önvád társult: ő indította el ezt a lavinát, mely hovatovább verés polgárháborúba torkollik, amikor majd a rébēllis magyart vēršényt csépēlik a birodalmi hadak a nemzetiségékkal, a földbirtokos nēméséket pedig a fēllázadt parasztnak koncolják Dózsa hadainak kégyetlenségével. „Én a csillagokban olvasok: vér és vér mindēnütt...” hangzik föl pár év múlva Cassandra-jóslata, mely szórul-szóra beteljesēdött,

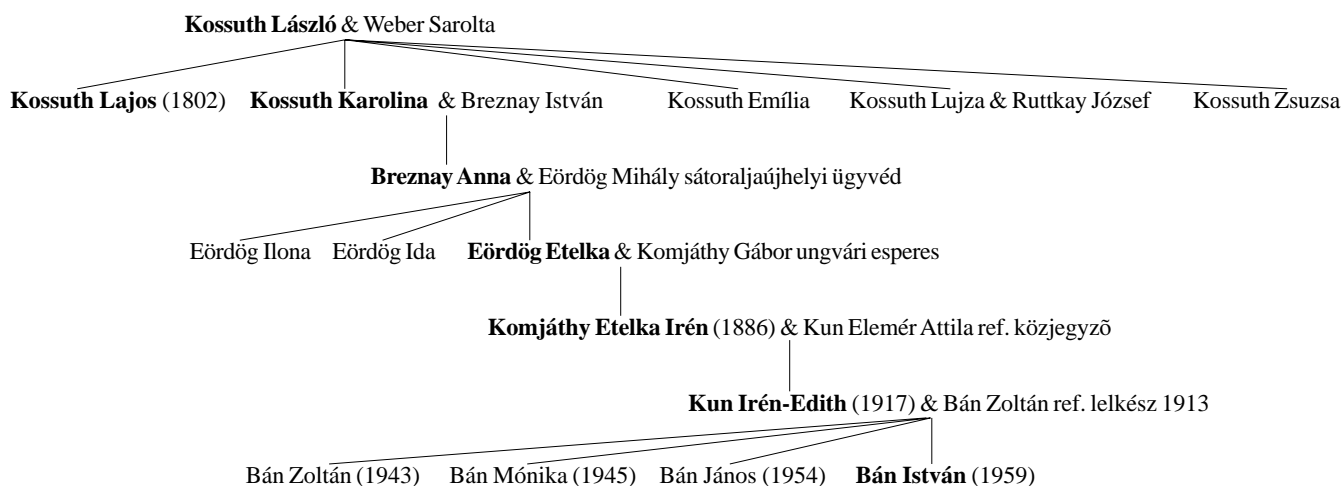
ęgy kivétellel: '48/'49-ben a szēgény paraszti nép nēm fordult a nēmések ellen, hanem velük ęgyütt állt ki a szabadság védelmére. Ez pedig kétségkívül Kossuth nemzetteremtő művét igazolja: csak 12 év telt el az 1836-ban kirobbant „kolēralázadástól”, melyben az elkeserēdött s félrevezetett szēgény nép kapára-kaszára kelt urai ellen, s március csodája máris ęgy nemzetté kovácsolta a szēmbenállókat. Az igazság kedvéért hozzá kell tēnnünk azonban, hogy ennek a szép nemzeti ęgységnek szépséghibái is voltak. Nēmcsak az a tíz hold föld, amit Kossuth ígért a fegyverbe álló parasztnak, s amit nēm volt módjában megadni: *Azt mondták, mikor a harcban ömlött vérēm, / tíz holdnyi örökség lész valaha bérēm. / Tíz arasz is jó lész, gondolám magamban, / korántsēm gyanítva, milyen igazam van* – panasz-kodik Arany János *Koldusēnek*-ében a hadirokkant. Ennél is súlyosabban esik latba azonban, hogy annak a fēlvidēki kolēralázadásnak parasztja a szabadságharcban már szlovákként fordult szēmbé a magyarral szērb, horvát és román osztályrokonaival ęgyütt, holott a kolēralázadásban még

KOSSUTH-ROKON ÉSZTORSZÁGBAN

Még a hozzá legközelebb állók közül is kevesen tudják, hogy a ma Tartuban élő Bán István állatorvos – Kossuth Lajos rokona. Pontosabban Kossuth Lajos szüleinek hatodik fokú leányági leszármazottja (lásd az alábbi vázlatos családfát). A családi hagyatékban található dokumentumok közül talán a legértékesebb Kossuth anyjának, Weber Saroltának egyik levele, melyet fiához írt, továbbá egy Kossuth kézírását megőrkítő, Turinban kelt postai feladószelvény. Értékes az idős Kossuth Lajost ábrázoló korabeli fénykép eredetije is (másolata Szabad György: *Kossuth politikai pályája* c. művében). Érdekes Kossuth egyik hűgának, Ruttkayné Kossuth Lujzának két levele, melyet Bán István dédanyjának, Komjáthy Gáborné szül. Eördög Etelkának írt. Végül egy belépőjegy, mely Kossuth Lajosné és Kossuth Vilma hamvai felett 1894-ben tartott gyászszertartásra szól.

Ez úton mondunk köszönetet Bán Istvánnak szíves hozzájárulásáért, mellyel lehetővé tette a birtokában levő dokumentumok közlését az Új Kévében.

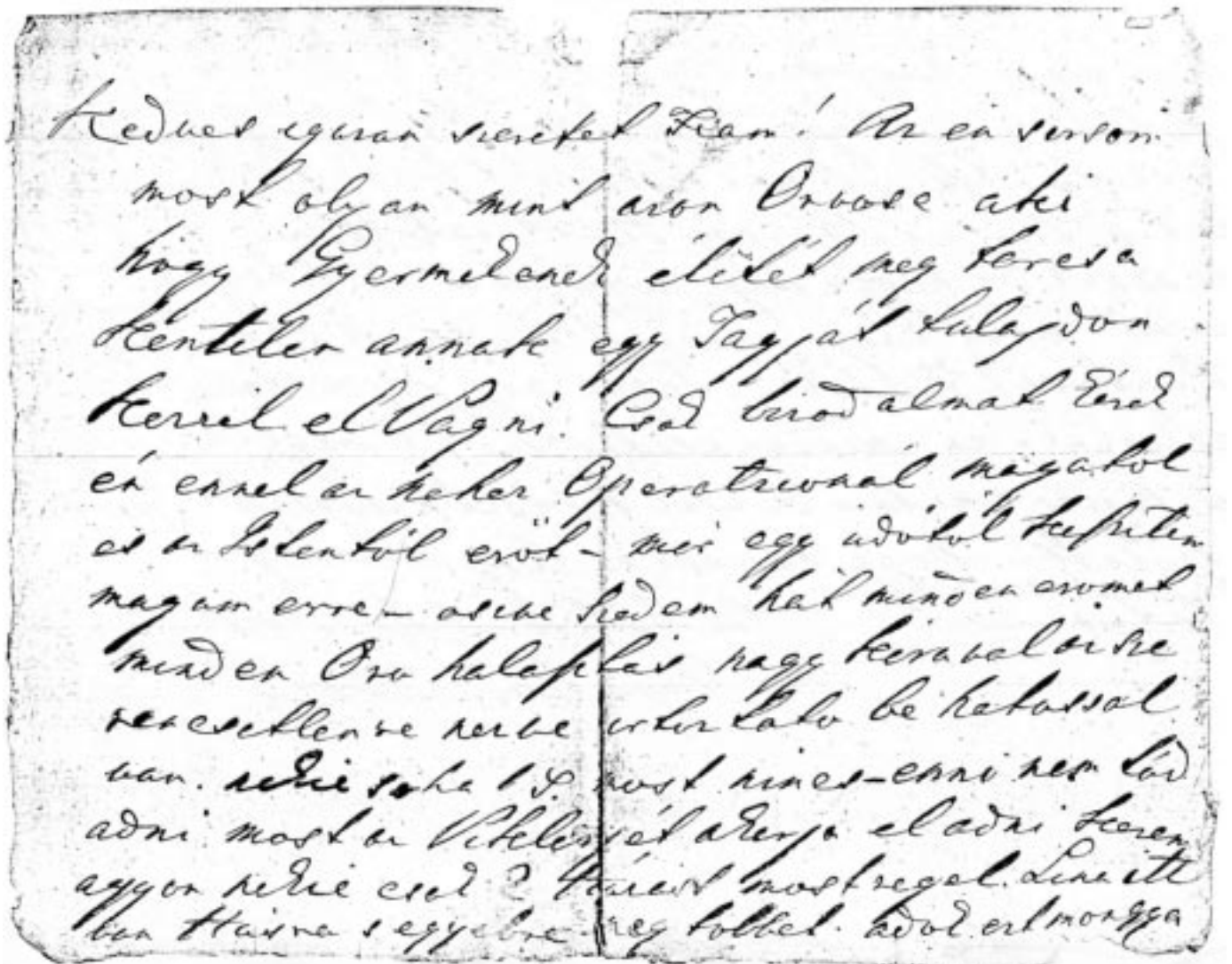
Bán István és Kossuth Lajos rokonságát mutató vázlatos családfa

elhanyagolható körülmény volt az ő szlováksága. A szabadság búzájával együtt kelt ki a nemzetiségi gyűlölködés konkolya is, máig kigyomlálhatatlanul.

Ez az egy példa is mutatja, mennyire nehéz eldönteni a máig nyitott kérdést: melyiknek volt hát igaza a vitázó felek közül, Széchenyinek vagy Kossuthnak. Másfélszáz esztendő sűrű egymásutánban ránczúduló történelmi katasztrófáinak árnyékában a gondolkodó magyarok, s nemcsak a pészsimizmusra hajlók Széchenyi tisztánlátását csodálják, ami azonban nem féltétlenül jelenti Kossuth elmarasztalását. Tény ugyanis, hogy Széchenyi mégoly óvatos s csupán a gazdasági életre és a közművelődésre szorítókozó réformtervei is meghiúsultak Bécs ellenállásán. Az sém oszlatta el a kamarilla gyanakvását, hogy a némés gróf szégrülvégrül rokona volt Mëttërnichnek. Széchenyi éppen olyan jól látta, mint Kossuth, micsoda reakciós és velejéig korrupt hatalommal áll szemben, egy olyan monarchiával, melyben a magyart – ha a királytól szentésített s esküvel

mëgpëcsétëlt törvényt szentnek tartja, ...mindjárt láztónak, békebontónak, rëbëllisnek nézik, s aszërint bännak el vele, ... s ahol a hizelgő, a törvény- s esküszegő, szóval a hazááruló szinte jogosnak látszó igénnyel bír hivatalra, jutalomra, kitüntetésre. S bár réműlettel tölti el a vérës harc előérzete, elvben nem Kossuthnak ad-ë igazat már 1822-ben, ezt írva naplójában: A szabadságot csak vérrel lehet mëgvásárolni? Másrészt Kossuth is volt annyira réálpolitikus, hogy csak akkor szólítsa fegyverbe nemzetét, amikor Bécs Jëllasicsot küldte a rëbëllis magyarok ellen '48 őszén. A '49 április 14-i dëtronizálással azonban várhatott volna: arra sëm a magyar, sëm az európai közvélemény nem érétt még mëg.

Már csak azért sëm dönthető el a kissé történelmietlen kérdés, hogy melyiküknek volt igaza, mert sëm Széchenyi sëm Kossuth nem láthatta előre a párizsi forradalmat, mely nemcsak Mëttërnichnek és a Szent Szövetségnek bukását hozta, hanem a magyar réformkornak is praktikusan véget

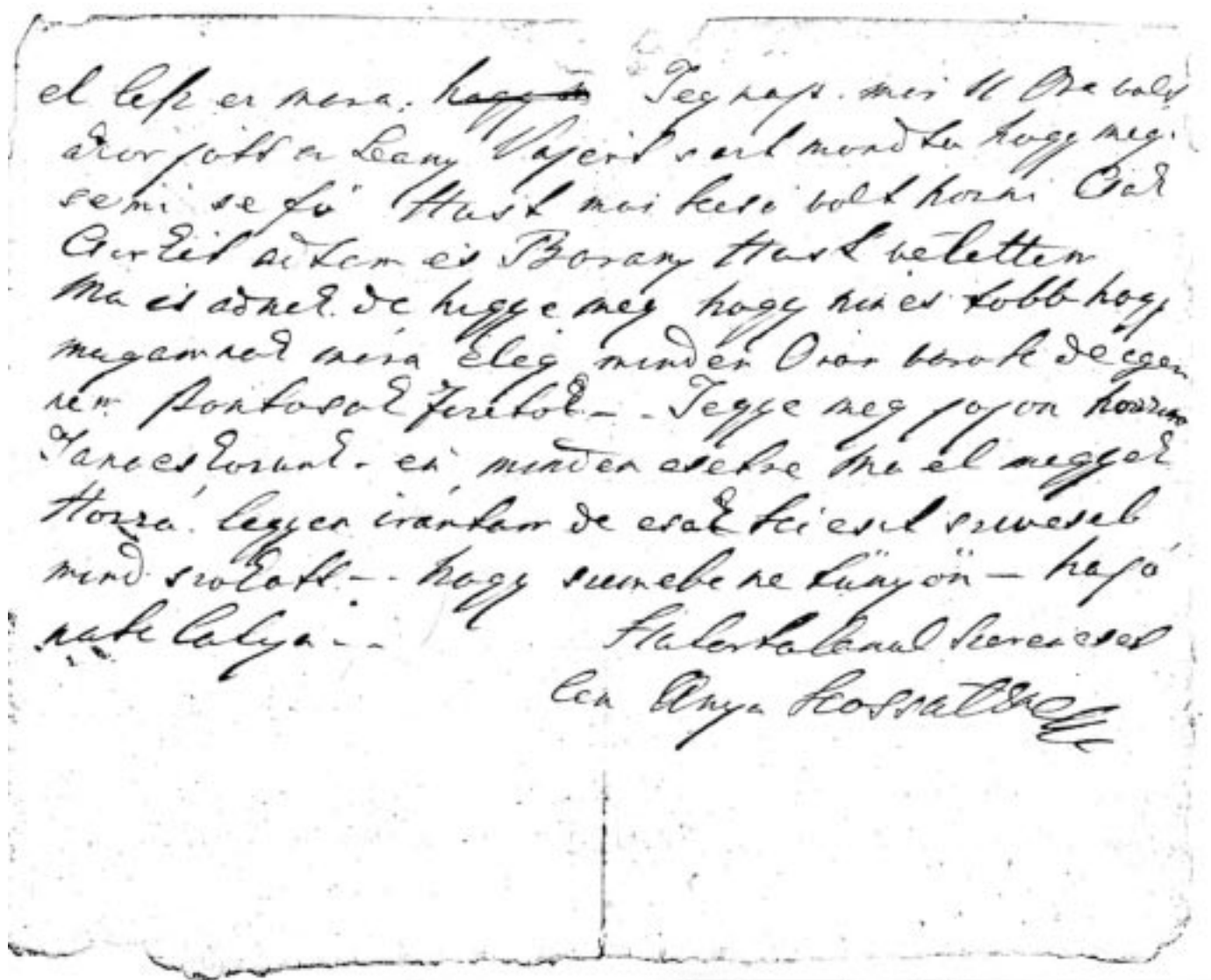

Kossuth anyjának, Weber Saroltának Kossuth Lajoshoz írt levele első oldala. (Keltetés nélküli levél, Bán István tulajdonában)

vetett. A Történelém „jó Csönd Hercege” akkorát lépett, hogy nem volt többé helye sém „fontolva” sém merészen haladásnak: cselekedni kellett. Kurta, de annál hatásosabb beavatkozásra új szereplők léptek a színpadra: Petőfi és a márciusi ifjak, no még a csak félig magyar főváros utcára tóduló népe, a cenzúra eltörlői, a politikai fogoly Táncsics kiszabadítói, akik a jobbágyfelszabadítást is pécék alatt kicsikarták a Pozsonyban tétovázó „dicsőséges nagyuraktól”. A vitázó politikai ellenfelek, Kossuth és Széchenyi máriól holnapra ugyanabban a kormányban találták magukat, Batthyányéban: Kossuth a pénzügyi, Széchenyi a közlekedésügyi tárcát kapja. Megjegyzendő, hogy a király megbízásából, szóval törvényesen. A rébéliót, a törvénysértést majd Bécs kezdi, nem a magyarok.

„A nemzetiségekkel szembeni teljes értetlenség, jogos igényeik merev elutasítása Kossuth (és az egész magyar liberális németség) elfogult nacionalizmusáról tanúskodik” – ily szigorú sommás ítéletet olvasunk az Irodalmi Lëxikon-

ban, ami persze durva lëégyszërúsítése a Széchenyi és Kossuth vitájában a negyvenes évek elejétől egyre nagyobb súllyal jelentkező nemzetiségi kérdésnek. Kossuth „elfogult nacionalizmusa” valójában túlzott bizakodás volt a demokratikus átalakulás erejében: hitt abban, hogy a jobbágyfelszabadítás, az általános adózás, a törvény előtti teljes egyenlőség akkora örömmel tölti el a nemzetiségeket is, hogy csupa háladatosságból az őket is ily javakban részesítő magyarok iránt megélelgszenek nyelvük, szokásaik, hagyományaik házi használatra korlátozásával, a közügyekben azonban a magyart fogadják el s tanulják meg. Az 1840-es magyar országgyűlés nyelvtörvénye ebben a szellemben nyilvánította államnyelvvé a magyart, kétségkívül azzal a hátsó gondolattal, hogy a nemzetiségek idövel mintegy automatikusan magyarrá válnak. Kossuth nemzetiségi politikáját Széchenyi *Kelet népe* című könyvében, majd úgynevezett *Akadémiai beszédében* bírálta, ám ezzel csak annyit ért el, hogy még leghűbb követői is elfordultak tőle, már csak azért is,

Kossuth anyjának, Weber Saroltának Kossuth Lajoshoz írt levele második oldala. (Keltetés nélküli levél, Bán István tulajdonában)

mert a nemzetiségük kifelé kacsingató vezetői tapsoltak neki. „A némés gróf hazánkat az itt lételepült külön törzsöknek oda veti martalékul, s ezek a koncot örömmel elfogadják, s ugyanezért már koszorút is nyújtottak a némés grófnak a pánszlávizmus főnökei.” Ez a hírlapi idézet mindennél világosabban láttatja a szakadékot, amely felé haladtunk, szórul-szóra a közmondás szerint: *vak vezet világtalant*. „A demokratikus és humanista hiték láncolata, s a politika olvasztó erejébe vetett feltétlen bizalom tette Kossuth nemzetiségi álláspontját oly türelmetlenné” – vonja le a tanulságot Lackó Mihály történész *Széchenyi és Kossuth vitája* című 1977-ben kiadott kitűnő könyvében. Kossuth kétségkívül tévedett, s ez – mint tudjuk – csak a közönséges halandónak bocsátható meg, a politikusnak nem. Nemzete azonban nemcsak hogy szívből megbocsátott neki, hanem légendává magasztosította, máig saját imágóját ismeri fél, ismeri el benne. Egyben a hallatlan véraldozatot is jóváhagyva mint nemzetté válásának lealkudhatatlan árát.

A 19. század történelme lőrohanta a magyarságot: évtizedek, évek alatt kellett volna évszázadok lemaradását pótolnia. Kilábolnia a középkori rendiségből, tágítania gyarmati függése kötelekein s megszednie magát legalább annyira, hogy országútjait járhatóvá tesse, mert – Széchenyi szavaival – *a sárban kelepcézett égyén, valamint nemzet, nemcsak nem szabad, de a szabadságnak legnevetesebb torzképe*. De Széchenyi hideg iróniáján és munkára hívó józan realizmusán túl arra is szüksége volt az ébredő nemzetnek, hogy történelmét, múltja vérzivataros dicső századait szegesse szembe a Hérdér-i jóslattal, mely nemrég a halódó, kilátástalan jövődjű nemzetek közé sorolta. Hinnie kellett nagy múltjában, hogy hiessén jövőjében. Már itt, a réformkor hajnalán szembekerült Széchenyivel, aki szinte a mai szabaddemokraták frivol hangján szólt le a múltat, a düledék várakkal s kófic királyokkal együtt, hogy a jövő felé fordítsa nemzete figyelmét: „Sokan azt gondolják, Magyarország volt, én azt szeretem hinni: lesz!” Nemcsak Vörösmarty álmódott

Kossuth anyjának, Weber Saroltának fiához, Kossuth Lajoshoz írt levele – néhány szó kivételével – viszonylag jól olvasható. Teljes szövegének átírására mégsem vállalkozhattunk, hiszen ehhez elengedhetetlenül szükséges lett volna több tőle származó kézírást tanulmányoznunk. A keltezés hiányában nehezen állapítható meg, hogy mikor, milyen körülmények között íródott a levél, s ebből eredően az is, hogy mire utalnak bizonyos utalásai, megfogalmazásai.

Stiláris értékei okán, ízelítőül hadd álljon itt mégis a levél néhány első sora, és az utolsó is, a mai olvasatnak és szabályoknak megfelelő átírásban.

Kedves, igazán szeretett Fiam! Az én sorsom most olyan, mint azon orvosé, aki hogy gyermekének életét megtartsa, kénytelen annak egy tagját tulajdon kézzel elvágni. Csak bizalmat kérek én ennél a nehéz operációnál magától, és az Istentől erőt. Mert egy időtől készítem magam erre – összeszedem hát minden erőt. Minden óra halasztás nagy kárával, a szerencsétlenre nézve irtóztató behatással van. (...)

Határtalanul szerencsétlen Anyja, Kossuth...

Feladószelevény Kossuth Lajos kézírásával (Bán István tulajdonában)

nekünk egy tündérmesébe illő honfoglalást, hanem még a radikális királyakasztó, némés-ostorozó Petőfi is így rajong: *Hazám dicső nagy ősei, / ti földet rázó viharok: / Ti egykoron a porba omlott / Európa homlokán tomboltatok...* Ugyanő már két évvel '48 előtt „vérés napokról” álmodik: *Csak szólna már, csak szólna már / a harcok harsány trombitája! / A csatajelt, a csatajelt / zajongó lélkem alig várja. S nem a viláforradalmár beszél belőle, hanem a vitéz magyar, amikor március 15-én elkiáltja: Ide veled, régi kardunk!*

Az a szent meggyőződésünk, hogy évszázadokon át (csak) mi voltunk Európa védőbástyája, meghatározza nemzetiségeinkről alkotott szemléletünket: míg mi véréztünk, ők szelárnyékban éltek és szaporodtak. Annál nagyobb a félháborodásunk „hálátlanságuk” miatt már akkor is, amikor hozzánk hasonlóan nemzeti öntudatra ébredve jogokat követelnek, hát még amikor Bécs uszítására hátbatámadják a magyart! *Të rác, të horvát, némét, tót, oláhság, / mit marjátok mindnyájan a magyart? / Török s tatártól mely titeket védett, / magyar kezekben villogott a kard. / Mëgosztottuk tivéleték hívén, ha / a jó szërencse néküink jót adott, / s felét átvétük mindíg a tehernek, / mit vállatokra a balsors rakott. // S ez most a hála!...* – Ebben az egész magyarság egyetértett Petőfivel.

Jóval korábban, már Széchenyi és Kossuth vitája háttéréből fölsejlett Trianon szörnyképe, igaz, korántsém oly rémisztően, etnikai gaztéttként, ahogy nyolcvan év múlva megvalósult, mégis elviselhetetlenül a magyar lélek számára. Mégcsak rágondolni is, hogy a Kárpátok koszorúza szép ország, a bokréta Isten kalapján né a magyaroké légyen a maga egészében! E lehetőséggel szembenézni senkinek sém volt mersze, még Széchenyinek sém. Ő azonban hitte, hogy a Monarchiában maradvá elkerülhetjük országunk féldarabolását. Ebben a hitében a kor Európájának hatalmi viszonyai is támogatták, hiszen mint kiderült, a Monarchiát közülakarattal megmentette Európa a dëtronizáló rebëllis magyarok ellenében. Annál veszélyesebbnek tûnt Széchenyi szemében, hogy Kossuth „rájátszik” az amúgy is mindig féllobbanni kész némétellenességre, mely alkalomadtán akár a Monarchiával való szakításhoz vezethet. Valóban ahhoz vezetett, mint korábban Rákóczi félkelése alatt is az ónódi országgyűlésen. Kossuth nemzetiségi politikája mögött egyelőre még halvány körvonalaiiban sém rajzolódott ki a Duna-konfödéráció eszméje, amikor a Habsburgok nélkül próbálta elképzelni a történelmi Magyarország területi épségének megőrzését. Hogy terve megvalósításának első feltétele a nemzetiségékeknek adott légmesszebbmëno autonómia lehet csak a magyar államnyelv eröltetése nélkül, arra majd csak az ëmigrációban jön rá, lëvonva a lëvert szabadságharc tanulságait.

Nyilvánítsuk-ë eleve romlásba vivő hamistudatnak a rëformkor magyarjának önmagáról alkotott képét? Töredelmesen megvallom, hogy mint született pësszimista és notórius hibakereső hajlok erre. Vagy mégis Albërt Gábornak lënne igaza? Ő írta lë ezt a mëgszívlelendő figyelmeztetést 1989-ben elöször s azóta többször is: „Mindën nemzet olyan, amilyenek hittel el meri magát képzelni.” Azt is mondja Albërt Gábor, hogy múltunkból nem bukásainkat, veszteségeinket kellene számontartanunk, siratnunk és félhánytorgatnunk a sorsnak, saját magunknak, egykori vezetőinknek, politikusainknak, szomszédainknak, Európának, a „népek hazája nagyvilág”-nak, hanem arra emlékeznünk, azt ünneplnünk, hogy eddig mindig talpraálltunk, mindënt túlélünk. Ami körülbelül ugyanaz, amit Ottlik Géza mond vereségeink ünnepléséröl.

Mit tész Isten, igaznak bizonyult '48/'49-ben Albërt Gábor tétele, amelyet nyilván Kossuth is vallott a „fantáziátlan” Széchenyivel szemben: olyanok voltunk akkor, amilyenek el mertük képzelni magunkat. Hacsak rövid időre is... Felejthetetlen pillanat, akárcsak egy jó évszázad múlva Ötvenhat. Áradt felénk a népek csodálata és rokonszenve, a világ színpadán rivaldafényben érezhettük magunkat, s ami ennél is fontosabb: a magunk szemében is mëgnőtünk, erőtartalékokat gyűjtöttünk szükösebb esztendökre, no és persze, mint lënni szokott: erkölcsi tőkét aprópénzre váltásra. Ausztriát végül is térdre kényszerítettük 1867-ben a kiëgyezéssel, de azon az áron, hogy hozzáláncoltuk magunkat. Nyertünk vagy fél évszázadnyi békét népességi s gazdasági gyarapodásra, millënaris ünneplésre, hogy Krúdynak légyen min nosztalgiázni, Mikszáthnak fejet csóválni, Vajda Jánosnak keserëgni, Adynak dühöngeni. Hogy erkölcsi tőkënket maradéktalanul fölëltük a világ szemében, azt keservesen tapasztaltuk Trianonban.

A Lëgëndának azonban, bármilyen lënge anyagból van szöve, ez sëm ártott. Kossuth Lajos körül pedig még csak azután kezdett gyűrűzni-hullámszani, hogy a teljhatalomnak nevezett csödtömëgët, mint a régi zsidók a bünbakra, Görgeyre ruházva elbujdosott hazájából. Görgeyböl egész életére, söt azon túl is „áruló” lëtt, mert annak nevezte vidini levelében. Këszsëggel elhittük, hisz a lëgëndához az is hozzátartozott, hogy páratlan hōsi harcunk csak árulás miatt veszhëtett el. Kossuth Dëák Ferencnek is írt egy „Cassandra-levelét” közvetlen a kiëgyezés elöött, élësen bírálva azt és rámutatva káros kövëtkëzményeire. Ëmigrációs éveinek rëndkívül gazdag irodalmi termése arról tanúskodik, hogy mint embër és mint politikai gondolkodó valójában akkor jutott el érëttsége legmagasabb fokára. Hazájába, ëmigráns társainak többségével ellentëtben, sohasëm tért vissza; haláláig mëgmaradt torinói önkëntes számüzetésë-ben. A kiëgyezés után arról is végleg lëmondott, hogy nemzetët a Monarchiától való elszakadásra buzdítsa, bár volt egy párt az országban, mely az ő nevët tüzte zászlájára.

Annál lázasabb politikai tevékenység jellemezte a Kossuth-émigrációt a Bach-korszakban és a hatvanas években, amikor az ország népe sém mondott lé még a reményről, hogy valamelyik európai háború meghozhatja neki a szabadságot. „Húsz évén át mint viharadarak köröznek a magyar émigránsok Európa háború-veszélyeztette vidékei fölött. Minden háborútól hazánk felszabadítását remélik, és éppen ezért minden erejükkel azon vannak, hogy a váltságok elmérgesődjenek. Igyekednek mindennütt osztrák-ellenes hangulatot kelteni, háborúra uszítanak. Ma úgy neveznék őket, hogy háborús uszítók” – írja 1962-ben az Új Látóhatárban a fiatalon elhunyt tehetséges émigráns író, Léhoczky Gergely, *Káprázat és ábránd* cím alatt elemézve *Koltay-Kastner Jenő: A Kossuth émigráció Olaszországban* című könyvét. Eufóriás remény és keserű csalódás váltakozása az émigránsok élete. „Félvirradt az üdv napja Magyarhonra” – ujjong egy kiáltványuk 1859-ben. Előző éjjel Kossuth III. Napoléonnal tárgyalt: háború készül Ausztria ellen. Úgy-ahogy megalapozott égisztenciájukat kockáztatva özönlenek, szállingóznak Európa országaiból, de még Amérikából is a magyar menekültek, s jeléntkéznek a Magyar Légióba, melynek törzsállománya az osztrák hadseregbe erőszakkal besorozott honvéd-szökevényékből verbuválódik. Ám csak nem akar félvirradni a nap, amikor a francia hadak szövetségéseként ők is megindulhatnak a haza felszabadítására. Várakozás, kétség s remény között, alkalmi portyák az olasz függetlenség szolgálatában, majd hideg zuhanyként a villafrancai békekötés: Napoléon beérte Ausztria megijesztésével. Oszlik a Magyar Légió, Kossuth ügyel-bajjal annyit ér el, hogy Napoléon a szökött magyar katonák büntetlen visszatérését bevégye a békefeltételék közé. Még jó, hogy Kossuth nem ült fél a francia császár biztatásának, hogy csak törjön be bátran Magyarhonba, majd jön a francia támogatás is. Az émigránsok újra szétszélednek a nagyvilágban. Csalódás, keserűség, pislákoló remény: lesz-é még új alkalom? Ebben a légkörben, – nem pedig a szabadságharc hónapjaiban, amikor Arany János szerint az *erőt ásta benső férég: / büszke, szenvedélyes, vésrögő vezérék; / Tiszta vérünk szennyos oltáron ontott – születik s bontakozik ki a „Kossuth-légenda”.*

Dalok szárnyán terjed: *Kossuth Lajos azt izente, elfogyott a regiméntje, ha még egyszer azt izeni, mindnyájunknak el kell menni...* Hol Kossuth, hol Garibaldi kalapjáról szól a nóta, s páratlan gyöngédséggel, költőiséggel ebben a strófában: *Kossuth Lajos íróddák, / nem kell néki lámpavilág: / megírja azt a levelet / egy ragyogó csillag mellett...* Oda-haza az ország is a Magyar Légió hetyke dalát fújja: *Szennyos az én ingem, / de még a gatyám is; / Majd hoz Kossuth tisztát, / Türr Pesta még puskát. / Éljen Garibaldi! // Kossuth, Klapka és Türr / mind be fognak jönni. / Sereg is jön velük / húsz-harminc ezrenyi. / Éljen Garibaldi!*

Budapest Feb 15
Museum László 20. 1897
Kedves Hugom Etelek!
Megkaplad a leveleimet? melyek
fájdalommal tanúsították a felett
hogy Ferencz Ödön igyekezett nem
vált Semmi Sikerrel, kedves Hugom Etelek
a nézve. Hiszen hogy mily öröm
mel fogadom becses tudósításod
hogy aly szűz szőlőszéggel vállay
látott még kedves Uram Ödön! –
Tén is igen szivesen vette a kedves
hírt, s velem együtt lüldi: szives biz-
lellet, s rejtve a bizalomait. Dakt.
Ezalól is kaptam egy örvendő levelet
s felet – csak meg azt szűz nem tudni
kedves em, hogy milyen fogad el
helyes lenni Ungvárra? S van ottan
Pápalátia a Gyülekezletnek, vagy led

lelen a Paps uemmi hi lárait? mi
a költőjelet vagy on fel emelne –
Hiszemlem reményemmel
hogy a nyáron Uj Helyben Tóváros
kánál fogadok egy mással látal.
hogy a mi hi nem zaja aul, hogy
ke láraitok elj ley, vállkontarban
meg látogatatah, ha ugyan egyj
szűz nem fog ellen lenni utazással
most is mit nem jál ujem magam,
hogy on háj, aul, s le aul, még szűz
mam is! nem csak aggad lettem –
most, led napj ale, aly nagy lád van.
hogy aly lehet valami leji munkát
végezni a sáléllel Szobáiban.
Fogadjátok kedves Robonaim
szűz Sikerrel linánatimat láraitok
helyes vállayásatam.
Kedves Ödön hogy szűz lelyes hírség-
gel maradvó vállayási hírség
Ruttkayra Kossuth Lujza.

Kossuth húga, Ruttkayné Kossuth Lujza levele Komjáthyne Eördög Etelekának, Bán István dédanyjának, 1897-ből. (Bán István tulajdonában)

...és bízva bízzál

Szabadon bûn és erény közt / Választhatni, mily nagy eszme,
S tudni mégis, hogy felettünk / Pajzsul áll Isten kegyelme.

(Madách Imre: Az ember tragédiája)

Látta, hogy jó

Az eszkimó-ádámok, akiknek száma Madáchnak a végső időkről szóló víziójában meghaladja a táplálékul szolgáló fókákét, eltöprenghetnek: miért írja a Biblia mind a hat nap teremtő munkája után: „És látta Isten, hogy jó.”

Mi, mai ádámok és évák is töprenghetünk, hogy miután az utóbbi évszázad fő gonoszai, a náciizmus és a kommunizmus látványosan megbuktak, miért nem élünk végre biztonságban és nyugalomban? Hiszen – elméletben – a jó, a helyes, az emberi kellett (volna) győzedelmeskedjen a világban a gonoszág fölött! Miért van az, hogy a gonosz a legváltozatosabb és néha a legváratlanabb formákban újratermeli magát? Ahogy elcsitul egy vihar, megintcsak szörnyek dugják ki a fejüket – esetleg barátságos arccal, jól fésülten és nyakkendőben – az éppen elsimult víztükör alól. És mindig nekik van esélyük uralkodni mások fölött. A föld nem az igazság völgye, hanem valóban a siralomé: ritkán esik meg, hogy az aljasság ne tudja elkerülni a büntetést, miközben a tisztákat háttérbe szorítják és megalázzák.

Már untig feltettük magunknak a kérdést: miért ilyen a világ, amelyben élünk? Ez a gyönyörű és elviselhetetlen, ez a csodákkal teli és nyomasztóan ránk telepedő, ez a derűs és szorongató reményekben gazdag. Miért éppen ilyen ez az ígéretekkel bódító, gyümölcsökkel édesen terhes élet a világban? Ez a küzdelmes és végül is kopáran kilátástalan – ha másért nem –, mert életünk korlátozott, és mindnyájan meghalunk a végén. E kérdésre adott megalapozott válasz nélkül életünk a bizonytalanság jegyében telik, és tétován támaszkodunk legtöbbször véletlenszerűen választott, esetleg divatokból felkínálkozó mankóinkra. A változó elméletek váltott mankóira.

„Mondottam ember: küzdj, és bízva bízzál” – fejeződik be Az Ember tragédiája. De hát kiben-miben bízzon az ember? Önmagában? A véges és nagyon gyakran tévutakra hordozó saját erőiben? Az emberi ész kimeríthetetlen (nek tünő) találékonyságában, amely majd a jégbeborult földön, a pisálkáló nap fényénél is megtalálja a fókák szaporításának mindenkit jóllakató megoldását?

Rövidnek tartott életünk – amibe azért annyi minden befér – hamarabb ér véget, mint a nap energiái. Ezért elég nekünk a mával s a közvetlen holnappal törődni. A legtöbben élünk oly hosszan, hogy tapasztalatainkat lepárolva megállapíthassuk: bizony nem vidám az élet, ha vannak is derűs pillanatai. Ezért jogos újra feltenni a kérdést: miért

láthatta Isten a teremtés minden fázisában, hogy jó ez a világ, amit alkotott? Talán akkor, a teremtés idején hiányzott belőle a gonoszság? Akkor valóban jó volt még?

Lehet, persze, hogy csak játék részemről ez az egész kérdezősködés. Amennyiben a Teremtő csak a „primitív” ember misztikus beállítottságának a terméke – mint ahogy sokan tartják –, akkor a bibliaírók által a semmiből létrejött világ milyenségéről Istennek tulajdonított mondat egyértelműen a képzeletét szabadjára engedő ember rózsaszínben fogant megjegyzése csupán. A világ keletkezésére és az ember létrejöttére a tudománynak megvannak a maga saját bejáratú válaszadási próbálkozásai, noha ezek a kérdések egyáltalán nem tartoznak az ő – kizárólag a mérhetőséggel jellemezhető – hatáskörébe. A tudománykedvelő elmék azonban szeretik azokat a dolgokat is jobban tudni, amiben nem illetékesek, és ilyenkor olyan elméleteket gyártanak, amelyek a racionális tudás pillanatnyi eredményeivel nem ellentétesek. E felfogás hívei az embert az örökkévaló anyag miriádnyi véletlen tényezője törvényszerű természetes termékének tekintik, akin keresztül az anyag „önmagára ismer”. Ez az ismeret minden ember lelki folyamataival együtt kihúny a halál pillanatában, és csak mint az élő társadalom által birtokolt és továbbhagyományozott, állandóan gazdagított közvagyon él – mindaddig, amíg az egész el nem törli az emberi gonoszság által vagy a természeti események által előidézett végső pusztulás. A materialista némiképp úgy látja az anyagot, mint Lamarck, a Darwin előtti, régen megcáfolt francia evolucionista az élővilágot, vagyis hogy benne rejlő, megváltoztathatatlan tökéletesedési hajlammal bír. Szerinte egy ilyen belső késztetésnek a hajtóereje hozza létre az életet, majd az élet fejlett formáiban ugyanezen erők hatására megjelenik a szellem is. Az élet és az értelem hosszú távon szükségszerűen bekövetkező pusztulásával azonban az anyag visszazuhan a maga öntudatlanságába, és így – még ha előlről kezdődne is az egész folyamat – értelmetlenül válik minden előzetes fejlődés és nyereség. Mivel e nagyívű fejlődésnek se a mozgatóira, se az értelmére az anyagközpontú nézetrendszerben semmiféle komolyan veendő válasz nem adható, térjünk vissza nyugodtan Isten jelenlétének a hagyomány és számtalan ember személyes elménye által igazolt tényéhez.

A zsidó, a keresztény és a mohamedán hitkörök komolyan veszik a Bibliát. És noha a teremtésre és a bűnbeesésre vonatkozó szövegek némileg képletes jelentéssel bírnak, mi is komolyan feltehetjük újra a kérdést: ha a jó és a szép mel-

lett lépten-nyomon annyi reménytelenséget és borzalmat tapasztalunk a világban, hogyan találhatta jónak Isten a teremtés eredményét? Azért-e vajon, mert ez a megállapítás még az ember bűnbeesése előtti helyzetre vonatkozott, amikor az a tiltott almából még nem fogyasztott, engedelmességével tehát még nem rontotta meg a világot? De hiszen lényegét és következményeit tekintve legalább ilyen súlyú volt az angyalok egy részének lázadása, akik megvetették a sátán birodalmának alapjait. Az akkor már működő gonosz szellem volt az, aki – hiúságukat és nagyravágyásukat felébrésztve – rávette az összülöket a tudás fájára vonatkozó tilalom megszegésére.

Isten lényege szerint tökéletes, ezért a mindenttudást is birtokolja, aminek része a jövő előzetes ismerete is. Vagyis Isten, amikor megteremtette az eget és a földet, előre tudta, hogy az angyalok között lesznek lázadók, és azt is, hogy Ádám és Éva meg fogja szegni a paradicsomi tilalmat. Már akkor tudta azt is, hogy a Krisztus utáni XX. század az emberi történelem – legalábbis máig – legszörnyűbb korszaka lesz. Ez viszont azt jelenti, hogy Isten ilyennek akarta teremteni a világot, amilyenek ismerjük. És csak azért tartotta jónak, mert az eredmény szándékaival megegyezett.

A boldog bűn

Ne örüljön még az előbbi mondatoknak, aki Istent szeretné okolni sorsáért – sorsunkért. Először vizsgáljuk meg, vajon csakugyan olyan követhetetlenek-e Isten szándékai, cselekedeteinek indítékai, mint sokan gondolják?

Annyi bizonyos – a Bibliából is teljesen világos –, hogy Isten nem teremtett rabszolgákat, akik kényszerből, vagy robotszerű lényeket, akik megteremtésük módjából, belső felépítésükből következően gondolkodás nélkül engedelmeskednek. Hiszen ha nem így lenne, a sátántermő lázadásra sem kerülhetett volna sor. De Ádámnak és Évának is megvolt a lehetősége a választásra; pontosan tudták, mi az, amivel nem szabad élniük és miért, a következményt is ismerték, vagyis tudták, hogy tettük miatt a halál vár rájuk, mégis engedtek a kísértésnek, mert olyanok szerettek volna lenni, mint az, akinek létüket köszönhették.

Másként is történhetett volna. Ha már nem akarta Isten úgy „programálni” a teremtményeket, hogy a választás lehetősége fel se vetődhesen bennük, akkor miért tűrte, hogy az angyalok egy része lázadásra szövetkezzen? Például miért nem pusztította el őket? Így nem lett volna lehetőségük az ember, az emberiség megrontására. Miért hagyta, hogy a sátánra hallgatva hajlamosakká váljunk a bűnre? Hiszen képtelenségként hangzik, hogy ez megegyezhetett volna a szándékaival!

Ha figyelmesebben megnézzük, az történt, hogy az ember, aki addig paradicsomi ártatlanság állapotában volt, döntése során szembefordult Isten parancsával, tulajdonkép-

pen magával Istennel, akivel addig teljes összhangban élt. Bűnt követett el, amikor a tiltás ellenére megízlelte a jó és a rossz tudása fájának gyümölcsét, mert visszaélt a szabadságával. Így veszítette el ártatlanságát, és vált erkölcsi lényre (akár a gyermek, amikor először tesz tudatosan rosszat). Vagyis ettől kezdve képes volt felismerni a különbséget a jó és a rossz között. Enélkül nem is lett volna semmi esélye arra, hogy a megérdemelt büntetéssel együtt kapott nagy feladatot és mérhetetlen lehetőséget megvalósítsa: azt, hogy a bűnét jóvátegye. Ez a jóvátétel az embernek saját döntésén és erőfeszítésein alapuló, Istenhez történő új tartalmú visszatérését jelenti.

A kiűzetéssel vége a paradicsomi állapotnak, amelyre a legkülönbözőbb népek mondái sokak szerint mint az aranykorra emlékeznek. Ez az állapot soha nem áll vissza, mert az ember ártatlansága végképp elveszett. A világ nem barátságos közeg, ezért viszontagságos körülmények között éljük le életünket, aminek erkölcsi döntéseinkkel adunk irányt. Ha életutunkat igazi otthonunk, Isten országa felé fordítjuk, akkor a földi kísértésekhez és megpróbáltatásokhoz való megfelelő viszonyulásunk belső kincsekkel gazdagít bennünket, és ezek birtokában halálunk után többre vagyunk érdemesek, mint ha folyamatosan az Édenkert lakói maradtunk volna. És éppen ez az, ami Isten szándékaival egyezik.

Isten kezdettől úgy tervezte el, hogy mi, az általa előre ismert önálló döntéseinkkel, részt vegyünk önnön üdvözülésünkben. Ezen döntések egyikének következménye az első emberpár bűnbeesése, amelyet Isten a mi közreműködésünkkel végül is a javunkra fordít, ha földi életünkben helyesen választunk. Már akkor készen állt a Megváltó arra, hogy a megfelelő időben leszálljon a földre, és feláldozza életét érettünk, emberekért. Vagyis Ádám vétke *szükséges volt* ahhoz, hogy Jézus megváltson bennünket. Aquinói Szent Tamás szerint: „Semmi akadályja annak, hogy az emberi természet valami többre legyen teremtve a bűn után: Isten megengedi a rosszat, hogy abból valami jobbat fakasszon.” Egy öskeresztény énekben, amely a húsvéti gyertya nagyszombat éjjeli szentelésekor a katolikus szertartás része ma is, ez a szövegrész található: „Ó, boldog bűn, mely ilyen és ily nagy Megváltót érdemelt!”

A paradicsomi állapotoktól eltérően a földi lét a jó és a rossz szüntelen összeütközésének színtere. Az embernek a róluk megszerzett tudás birtokában földi élete kezdetétől lehetősége van választani e kettő között. Mondhatjuk, hogy az összülők bűneiért Isten ezzel a szabadsággal *megajándékozta* az emberiséget.

Az ajándék kissé megüli a lelkünket. Néha jobb lenne elkerülni a felelősséget, hiszen lépten-nyomon dönteni kényyszerülünk. Kényelmetlen ez sokszor nagyon. Különösen, hogy a döntés nem légtüres közegben történik, hanem földi érdekeink és vágyaink, a társadalmi környezet változó elvárásai, valamint belső igazságérzetünk közötti kölcsönhatásban. Legtöbbször ezek konfliktusában. E szövevényben számunkra gyakran igen nehéz megtalálni a helyeset.

Mégis, a szabadság utolérhetetlen élménye az, amikor választásunk a körülmények és látszólagos érdekeink ellenére követi erkölcsi lényünk sugallatát.

Szabadon

A választásban Isten nem hagy magunkra bennünket, nem távolról figyelni tárgyilagosan – mintegy büntetésül – a vergődésünket, hanem útmutatást ad és támaszt nyújt nekünk, részint a vallás tanításaiban, részint a ránk sugárzó kegyelme révén. A kegyelem egy segítő sugár, egy a lelkünket az Övével összekapcsolni kész, Tőle kiinduló kötelék, amely ingyenes, nem személyválogató, amelyen át élet és világosság áramlik felénk. Működése nélkül, csak a saját erőnkre támaszkodva, bizony elveszünk. Nem kell külön érdem ahhoz, hogy a kegyelem részünkre is hozzáférhető legyen, csupán meg kell nyitnunk magunkat előtte, hogy képesek legyünk befogadni. A kegyelmet kérő ima képes begörccsölt lelkünkön rést nyitni előtte. De hát erre is el kell határoznunk magunkat. Kordivatokat követő intellektuális gögünk az, ami a legszívósabban ellenáll, és gyakran sikerül végképp megakadályoznia bennünket abban, hogy befogadjuk és felhasználjuk Isten mindenki számára felkínált segítségét.

Mivel Isten szabad döntésünket kívánja, a kegyelem önmagában sohasem alakítja át a befogadó lelkét, hanem csak a befogadónak a cselekvő közreműködésével. Aki újjá akar születni – ahogy azt Jézus kérte tőlünk –, ha kitartóan és áldozatkészen kéri, megkapja a kegyelmet ehhez az átalakuláshoz. De Isten soha senkit nem rendelt eleve üdvösségre vagy kárhozatra, maga az ember az, aki kiérdemli az üdvösséget, vagy életével kárhozatra ítéli önmagát. Az eleveelrendelés elmélete egy horribilis tévedés terméke. Az ember szabad akarata, amivel tetszése szerint választhatja akár az Isten felé fordulást, akár az elfordulást, nem ellentétes Isten mindenhatóságával, hiszen ez a mindenhatóság nem azt jelenti, hogy minden, ami történik, az Ő közvetlen irányítása alatt van, hogy mindent közvetlenül érvényesülő akarata igazít. Isten mindenhatósága azt jelenti, hogy mindent megtehet, amit akar. Az emberrel kapcsolatban pedig azt akarja – minden ezt bizonyítja –, hogy az maga szabja meg lelki életének pályáját. Ebből persze nem következik, hogy ne kaphatna az élettől néha egy-egy megrázó figyelmeztetést, de az ember bizony lehet olyan süket, hogy – esetleg szándékosan – észre sem veszi.

Isten tehát – előbb már volt szó róla – látja előre, mi fog történni. Jézus valószínűleg nem jelent volna meg a damaszkuszi úton Saulnak, ha nem tudta volna, hogy Szent Pál lesz belőle. Mert hiszen nem akárből lehetett Szent Pál egy ilyen jelenés hatására sem. Isten azt is tudja, hogy a még élők közül kik fognak elkárhozni, de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy ezzel már megszületett volna a kárhozatra szóló ítélet. Amíg egy ember a saját lelkének sorsát végleg

el nem dönti, addig Isten mindig készen áll kegyelmével segíteni őt. Az orvos is próbálja gyógyítani azt a beteget is, akiről tudja, hogy rövidesen meghal. Isten az ember pillanatnyi lényéhez viszonyul, nem ahhoz, aki lesz belőle.

Eredetileg tulajdonképpen mindnyájan kiválasztottak lennénk, mert minden egyes ember meghívást kapott a kiválasztottságra. Sokan azonban nem hajlandók ezt tudomásul venni, szívesebben eltérülnek emberek által kreált eszmék vagy a világ csábításai által, mert kényelmesebb eltekinteni attól, hogy mi lenne a földön a feladatunk. Pedig minket, embereket Isten sokkal előkelőbb helyre szánt, mint ahogy azt képesek vagyunk felfogni és elhinni: szabad akarral rendelkező *társainak* teremtett bennünket. A társ szó itt nem egyenrangúságot jelent, hanem minőségbeli közöséget. Erre utal Jézus felszólítása, hogy legyünk tökéletesek, mint az Atya. Ezt a tökéletességet annak a mértékében van módunk közelíteni, ahogy – Isten segítségével – lerázzuk magunkról a földi hiúságok és élvezetek igáját.

Örvényben

Mi, emberek, együtt, egy szorosan összetartozó szerves egységet alkotunk. Ez sokkal többet jelent, mint amit a világi felfogás tart az egységes emberiségről, ami kiviláglik abból is, hogy az eredendő bűn mindenre átöröklődik, amíg csak ember él a Földön. Isten nemcsak Ádámot és Évát, hanem az emberiséget üzte ki a Paradicsomból. A büntetésként kapott földi próbatétel is közös, nem elsősorban azért, mert mindenre kiterjed, hanem mert embertársaink próbájának sikerességéért mindnyájan külön-külön is felelősek vagyunk. Ez teljesen kézenfekvő a hozzánk legközelebb állók esetében, de nem korlátozódik csupán rájuk, mert a mi viselkedésünk, lelki tartásunk, életérzésünk kisugárzik még olyanokra is, akikkel talán nem is találkozunk, és így bizonyos mértékig a társadalom légkörét is befolyásoljuk. De ez még nem minden, amit tehetünk.

Isten – mint mondtuk – közvetlenül nem avatkozik be lelki életünkbe, és akkor segít, amikor ezt igényeljük Tőle. Azon embertársaink, akik lezárják fülüket, elméjüket és szívüket Isten üzenetei és segítsége előtt, még sincsenek teljesen reménytelen helyzetben, mert az Úr őket érintő beavatkozását mások is kieszközölhetik. Ez a lehetőség ugyan csak az emberiség egységéből fakad. Nemcsak a magam számára kérhetek segítséget Istentől, hanem azok számára is, akik lemondtak erről. Isten úgy értékeli, hogy AZ EMBER kérte ezt Tőle, és teljesíti. Ahogy Jézus mondta: „Bármit kértek hittel az imádságban, megkapjátok”. (Mt 21,22) Ez a lehetőség, ha sokan élünk vele, képes megváltoztatni, jobbat tenni a világot, és megakadályozni azt, hogy a földi próbán elbukva oly nagyon sokan jussanak a kárhozatra. Erre vonatkoznak Máriaanak a medjugorjei jelenésekkel mondott szavai: „Értsétek meg, Isten mindegyikötöket kiválasztotta, hogy fölhasználja az emberiség üdvözítésének nagy

tervében. ...imádkoztatok, hogy megértsétek a rátok vonatkozó isteni szándékot.” A Szent Szűz, aki legfőbb közbenjárónk Jézusnál, szüntelenül arra buzdít bennünket, hogy imádkozzunk, mindenekelőtt a hitetlenekért: „Gyermekeim, imádkoztatok! A világ óriási örvényben van, nem tudja, mit cselekszik. Nem fogja fel, milyen bűnben süllyed el... azért van oly nagy szükségem az imádságokra, mert ez az egyetlen eszköz az emberi nem megmentésére... Nélkületek nem tudok segíteni a világnak.” Erre az állításra nehezen képzelhető el más magyarázat, mint hogy Isten, aki nem szándékszik közvetlenül beavatkozni abba, ami a lelkünkben történik, mégis megteszi ezt, amikor mi, emberek kérjük, akár ha mások számára is. Azt hiszem, hogy mindenekelőtt ebben áll részvételünk az emberiség üdvözítésének tervében.

A földi megpróbáltatások, szörnyűségek többsége az emberek közönyéből, önzéséből, rosszindulatából, gonoszságából származik. Az Istenbe vetett helyes hit ezekkel nem összeegyeztethető. Ezért az emberek lelkének ébredése, a *meztérés* nagyon sokat enyhíthet a lét viszontagságain. Ebben nemcsak imával, hanem önkéntes lemondással, testi-lelki fájdalmaink e célra való felajánlásával is közreműködhetünk. Az az értelmetlen szenvedés, amitől úgysem tudunk tetszésünk szerint megszabadulni, értelmet nyer ezáltal, és – próbáljuk ki – ennek következtében csökkenni is fog.

Vegyük fel keresztünket, és kövessük Jézust: egyéni keresztünk kínjainak felajánlásával *akarjunk* segíteni az embereken. Az a szeretet igazán hiteles, amely a másikkal az elérhető legtöbbet kívánja: azt, hogy megláthassa az Úr arcát, amikor ennek eljön az ideje. S ha azt hisszük, hogy ebben csak a kiváltságosok tudnak résztvenni, vegyük a fáradságot, hogy imával megdolgozzunk a magunk kiváltságos voltaért.

Bizonyságot tenni

Azt eldönthetjük itt a földön, hogy akarunk-e Istenhez tartozni vagy nem. De azt nem áll szabadságunkban megválasztani, hogy kik vagyunk: azok vagyunk, akiknek teremtetünk. Kézenfekvő, hogy emberek vagyunk, de nehezen ismerjük el, hogy emberi létünkben, embervoltunkban Isten meghatározó. Gőgünkben és ostobaságunkban ennek a gondolatát is megalázónak tekintjük, kiszolgáltatottságnak nevezzük, és tiltakozunk ellene. Pedig az Istennel való élő kapcsolat megnyitja számunkra a világ szellemi rendszerének előttünk zárt szerkezetét. Ezáltal megőriz bennünket a megmaradásnak, hiszen minden zárt rendszer, amelyik kívülről nem kap energiát, (a rendszerelmélet ismerői jól tudják ezt) szükségszerűen leépül. Egy élő, működő kapcsolat építése helyett otromba önvédelemi tákolmányokat emelünk az ész vibráló talaján. Mivel tudjuk, hogy a tudni-valók elfogyhatatlanok, a racionális tudás végtelenségéből

megkreáljuk magunknak a nyitottság illúzióját. Ha Istent – akihez tartozunk, és akivel lényünk lényege közös – nem fogadjuk el, akkor magunkat is visszautasítottuk, önmagunk helyett is a világot választottuk, és ezáltal végső pusztulás lesz a részünk.

A földön még csak elvagyunk Isten nélkül, hiszen amíg élünk, még lehet reményünk, és amíg nem veszítettük el véglegesen azt a képességünket, hogy valamit fogjunk Isten ránk sugárzó, energiát, életet adó kegyelméből, addig a leg-sötétebb lélekbe is beszivároghat valami fény, valami élet-erő. Ilyenkor talán még nem tudjuk – esetleg nem is akarjuk belátni – hogy Isten nélkül nincs élet és remény. Ha erre halálunk pillanata után jövünk rá, akkor már késő. Lelkünk építését csak a jó és rossz közötti szabad akaratunkból történő választással tehetjük, ezért erre kizárólag a földi életben van lehetőségünk. A halál után, amikor lelkünk belátja, hogy tévedett, amikor tisztába jön azzal, hogy az Isten nélküli lét elviselhetetlen, hiszen már azt az életerőt sem kapja többé, amit a földön akár gonoszsága ellenére is kaphatott – valószínűleg ez maga a pokol. Már nincs gabonaérlelő szabad akarat: azt kell learatni, amivel rendelkezünk, amit megtermeltünk magunknak. A lelkünk halhatatlan. Isten nem szünteti meg egyetlen teremtett szellemi lénynek sem a létét (ezért tulajdonképpen értelmetlen volt a kérdés, hogy miért nem pusztította el a lázadó angyalokat); a sátánnak sem az elpusztításáról, hanem a legyőzetéséről beszél minden szent szöveg. Ha méltatlanoknak bizonyulunk Isten színe elé kerülni, s ezért nem élhetjük országában azt a teljes életet, amire akár öntudatlanul is egész életünkben vágyunk, az eleve hiába vágyódó sivár örökkévalóság elé nézhetünk. Minden bizonnyal (sokadmagunkkal) olyan sorvasztó magány vár ránk, amelyet a földön még csak elképzelni sem tudunk.

Madách Ádámja szerint „...az élet küzdelem,/ S az ember célja e küzdelem maga.” És valóban: azért vagyunk a földön, hogy – alapvetően erkölcsi lények lévén – annyi megpróbáltatás és szenvedés, a gonoszság életünk fölött való tobzódása közepette megvívjunk gyarlóságainkkal, bűnhajlásunkkal, és módunk legyen bizonyságot tenni önmagunkról ember és Isten előtt.

A tanítás szerint Isten a saját dicsőségére teremtette a világot. Nem azért, hogy dicsősége növekedjen, hiszen a tökéleteshez nem lehet hozzáadni, hanem azért, hogy másokkal: velünk is megossza. Isten dicsősége nem más, mint a felülmúlhatatlan erő és hatalom, a végtelen jóakarát és szeretet, a kimeríthetetlen lelki gazdagság és a makulátlan tisztaság tündöklő ragyogása. Ebből a ragyogásból része-sülünk magunk is, ha megálltuk a bűnbeesést követő földi viszontagságok próbáját.

„Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál” – ezt Isten mondta *Az ember tragédiájában*. Ha erről megfeledezünk, akkor csak téves választ adhatunk a küzdelem és a bizalom jellegéről. Mert meg kell értenünk, hogy a küzdelem földi, de a bizakodás, a bizalom a földi életen túlra mutat.

1956

EGY SVÉD DIÁKTÁRSULAT ELŐADÁSA

Ötvenhatról először ötvenhatban hallottam. A felnőttek lefüggönyözött ablakú szobában, nagybátyám recsegő rádiójába bújva, sötétben néztek a semmibe és sírtak. Mind-ebből gyermekfejjel csak annyit tudtam kiokoskodni, hogy olyasvalami történt, amiről nem szabad se kérdezni, se beszélni, még suttogva sem.

Ötvenhat. Szent borzadályal körülvett számjegy, melyet hosszú ideig szinte senki se ejtett ki. Szüleim nem mesélhettek róla semmit, mint ahogy akkoriban még nem meséltek se Trianonról, se Bécsi döntésről, de még a vasgárdistákról, a bombázásokról, az oroszokról, a kommunistákról, a deportálásokról, a kirakatperekről, a tisztogatásokról sem, ehelyett inkább Világszép Nádszál Kisasszonyról, Firtos lováról és az igazságos Mátyás királyról szolt az esti mese.

Szerencsés gyerek voltam, hogy mesevilágban élhettem. A gyermeki elme azonban nem tűri sokáig a kérdőjeleket. Minden áruló kézmozdulat, elharapott szó, visszafogott hang és alig kiejtett félmondat, a legapróbb áruló jel is elraktározódott a hüvelykujját szopó, macskáival játszó öt-éves kislány kobakjában, s az elsuttogott, elejtett, elszólt töredékekből: – „Dezső bácsi fiát elvitték a Duna-csatornához” „a tanító néni férjét huszonöt évre ítélték” „a papokat összeszedték” „a Laj-fiúkat meghurcolták” – egy gyermeki ésszel fel nem fogható, iszonyú sejtelem kerekedett ki: Valami rettenetes nagy igazságtalanság történhetett velünk!

Később, ahogy a töredékek helyébe valódi adatok kerültek, s az ötvenhatos forradalomról annyit tudhattam meg, amennyit csak akartam, akkor se mondhattam egyebet, mint ötéves koromban. Valami rettenetes nagy igazságtalanság történt velünk. Más népekkkel is történt és történik hasonló tragédia, de ötvenhat a mi fájdmunk. Ami pedig nekünk fáj a legjobban, azt magunknak kell a világ tudomására hoznunk, újra meg újra, hogy soha ne menjen feledésbe.

Bár közel fél évszázad telt el azóta, s a Magyarországon „ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok” rég kivonultak a térségből, a csaták színhelyén pedig megkoszorúzott emléktáblák hirdetik az elesettek névsorát, s a világ minden sarkára szétfutott ötvenhatos menekültek bátran hazatérhetnek, ha másért nem, hát temetni vagy újratemetni, s bár lassan már senki sincs életben azokból, akik a sortűzek tanúi voltak, ötvenhat eszméjének nem szabad elvévülnie!

Bevallom, semmit sem tettem ötvenhatért. Talán csak annyit, hogy gyerekeimnek meséltem arról, ami akkor történt. Különösen, miután magunk is ötvenhatos magyar menekültek között élünk itt Svédországban, olyanok közt, akik annak idején bizonyára mindent megtettek azért, hogy megtudja a világ az igazságot. Magyarországról egyébként is elég szó eshetett annak idején, a szabad nyugaton mindenütt. Az idősebb nemzedék emlékszik még az Aranycsapatra és az ötvenhatos forradalomra, Puskásra és Nagy Imrére. „A dögcédulákra emlékszem a legjobban – mesélte egyik svéd munkatársam, – a tornaterem előtti öltözőben a törölközők mellett ott lógott mindenki dögcédulája. Háborús készültség idején szokás volt ez nálunk.” Az idősek még emlékeznek, hisz megérték az eseményt, de vajon el lehet-e várni egy átlagos svéd állampolgártól, hogy tudjon a mi forradalmunkról ma, amikor a miénknél sokkal véresebb, tragikusabb és látványosabb eseményeknek lehet szemtanúja szinte naponta? Nem lehet elvárni. Örüljünk, ha a mi gyerekeink tudnak még valamit ötvenhatról.

És mégis, történnék néha csodák! Több évtized távlatából ötvenhat eszméje újra fellobbant egy lelkes, színjátszó diákcsapat jóvoltából.

A zenés darab címe: 1956. Hiába kutatunk emlékeztünkben, ez a mű nem valami ismert szerző tollából született. Végzős gimnazisták egyetlen vizsgabemutatójára íródott a darab, egy nagyobb méretű évváró ünnepélyre. A színpadtechnikai felszerelést leszámítva minden „házilag” készült, s nem vitás, hogy a gimnazista diákok mindent beadtak, hogy szaktanáraik vezetésével valóságos kis remekművet hozzanak létre. A szöveget történelemtanára segítségével egy diák írta, a zeneszerző pedig a matektanár-ból lett zenetanár volt.

Félreértés ne essék: nem magyar, hanem svéd gimnazistákról van szó! A stockholmi Viktor Rydberg gimnázium diákjairól.

Hetek, hónapok lázas, kemény munkáját sejtem ebben a produkcióban, melyben harminc tehetséges fiatalnak sikerül megelevenítenie a magyar forradalom tragédiájának hangulatát. A mozaikkockákra bontott történet két szálon futó események láncolatává áll össze, s a darab végére a szövevényes szálak egyetlen pontban találkoznak.

A párhuzamos szálak egyike a forrongó Budapesten indul, ötvenhatban, a másik pedig Svédországban, napjainkban. Már az előadás kezdetén világossá válik a párhuzam üzenete: az új, jobb, szabadabb és igazságosabb világgért küzdő svéd fiatalok lényegében semmiben sem különböznek azoktól, akik évekkel ezelőtt, Európa egy másik szegletében ugyanazokért az elvekért életüket áldozták.

Ugyanúgy, ahogy a tüntetőket gumibottal ütlegelő rendőrök sem különböznek végső soron semmiben a Budapestet tankokkal lerohanó, fegyvertelen civilek százait lemészároló oroszoktól.

A szabadságharc eszméje mellett szó van a darabban örök emberi erényekről és gyengeségekről, az eseményeket irányító politikai erőviszonyokról, a háttérben meglapuló önző érdekekről, de mindenekelőtt mély, őszinte érzelmekről. Egy szemünk előtt felnőtte váló fiatal lány az, akiben egyesül a két, látszólag egymáshoz csak elvileg kapcsolódó szál. A 2001-es göteborgi tüntetések egyik anarchista vezetője ugyanaz a Johanna, akinek apját azzal vádolják, hogy ezerkilencszázötvenhatban, a svéd kirendeltség fiatal diplomatájaként együttműködött a KGB-vel, s személyesen is felelős egy magyar forradalmi vezető haláláért.

Johanna, akit éppen apja elleni lázadása tett anarchistává, megfejti a rejtélyt, miközben rádöbben, hogy mindig félreismerte a hallgatag, folyton kívülállóként viselkedő apját. Megtudja, hogy apja aljas manipuláció áldozatává vált anélkül, hogy valaha is tudott volna róla. Magasabb állami érdekek kívánták így – hangzik a válasz, egy kézlegyintéssel elintézve csalást, hitszegést, árulást és halált. A csalódott, családjában vigaszt nem kereső, emlékei elől munkába menekülő diplomata élete végéig egy soha meg nem írt levélből tudni vélt igazságban hitt. A darab érzelmileg rendkívül felfokozott hangulatban zárult.

A zsúfolásig tömött nézőtérén csupán egyetlen egy ismerős magyar arcot sikerült felfedeznem. Vajon mi lehet az oka? Nem tudunk a darabról elegendő? Vagy nem tűnt számunkra elég érdekesnek ez a maga nemében páratlan svéd alkotás? Ha nem lett volna ennyire lebilincselő a cselekmény, ha nem játszottak volna ennyire meggyőzően a szereplők, ha a zene csak fele ennyire lett volna jó, s az énekesek nem iskolázott hangon, s hivatásos szinten énekeltek volna, ha csak egy egyszerű kis szerény, gyengécske évzáró ünnepély lett volna, akkor is el kellett volna jönnünk. Úgy érzem, sokkal több ismerős arcot kellett volna látnom a nézőtérén, hiszen a darab rólunk szól! A mi ötvenhatunkról!

Könnyes szemmel tapsoltam színre a már felszabadult, sugárzó arcú fiatalokat. „Szép munka volt, gyerekek!” – mondtam magamban, s arra gondoltam, hogy hálával tartozom nekik, mert hiszen azt tették, amit minékünk, világban szétfutott magyaroknak lett volna kutyakötelességünk megtenni: életben tartani a szabadság szellemét.

Ötvenhat eszméjének nem szabad elévülnie!

Molnár-Veress Mária Magdaléna

Tóth Ilona

a belső

naponta megújul
és naponta elereszted

szavak nélkül hordozod
mi örökké szavakra vágyik

kőben nőtt idő –
oly némán neveled

lelkedből fakadt
édes gyermeked

Tóth Ilona

szeretet

Füzesi Magdának köszönettel

mert belül is vannak helyzetek
mikor a lélek csendesen ünnepel
amikor tudja az Egyhez tartozik
a te az énből semmit nem vesz el
s az egész hiánya
a másikhöz emel

Táncgárde, 2002. június 21.

MEGKERESZTELTEK

Jogos igényt fogalmazott meg az Új Kéve iránt a stockholmi presbitérium: ne csak konfirmált ifjainkról, illetve elhunyt testvéreinkről jelentessünk meg híradást, hanem rendszeresen számoljunk be a keresztelekről is. Örömmel teljesítjük a kérést, megjegyezve, hogy erre már korábban is sor került volna, ha az ezeken készült fényképek időben eljutnak hozzánk. E számunkban a legutóbbi három stockholmi kereszteleket adjuk hírül, további számainkban pedig - akár visszamenőleg is - örömmel közöljük a családi és gyülekezeti élet e felemelő pillanatait megörökítő képeket.

KOVÁCS MARKUS

aki 2001. március 17-én született, **Muszka Emese** és **Kovács Szabolcs** gyermeke, 2001. szeptember 30-án, Stockholmban, a Francia Református Templomban tartott istentiszteleten Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Szabó Edit, Szabó Tibor és Helen Bohman.

TÖRÖK MÁTYÁS ALBERT

aki 2002. március 17-én született, **Török** (szül. Várhelyi) **Enikő** és **Török Ernő** gyermeke, 2002. szeptember 29-én, Stockholmban, a Francia Református Templomban tartott istentiszteleten Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Lukács Katalin és Lukács László.

SEBESTYÉN MÁRTON PÉTER

aki 2002. március 10-én született, **Sebestyén** (szül. Molnár-Veress) **Indira** és **Sebestyén Gábor** gyermeke, 2002. szeptember 29-én, Stockholmban, a Francia Református Templomban tartott istentiszteleten Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Molnár-Veress Ágota és Molnár-Veress Márk.

Ökumenikus esküvő a budapesti Mátyás-templomban

2002. július 20-án Budapesten, a Mátyás-templomban, ökumenikus esketési szertartás keretében fogadott örök hűséget egymásnak

DOBOLYI HAJNALKA AMÁLIA és THOMAS ABELER.

A németországi Münsterből származó, római katolikus vallású Thomas Abeler nyolc évet élt Magyarországon, ahol fogorvosi tanulmányait folytatta és kórházi gyakornoki idejét is töltötte. Itt ismerte meg az erdélyi Baróton született, református vallású Dobolyi Hajnalka Amáliát, aki még gyermekként, szüleivel együtt került ki Svédországba, és aki ugyancsak Budapesten folytatta fogorvosi tanulmányait. Ezért határozott úgy a jegypár, hogy esküvőjüket a magyar fővárosban tartják.

A házasságkötés ökumenikus szertartását a magyarországi katolikus és protestáns egyházak által kidolgozott és jóváhagyott esketési liturgia szerint Varga János, a Budavári Nagyboldogasszony Főplébánia káplánja, illetve Molnár-Veress Pál, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lelkésze tartották, igen népes, ünnepi gyülekezet előtt.

Ez úton is Isten áldását kérjük az ifjú párra és életükre, hogy az mindenkori Istennek tetsző, és embertársaik javát szolgáló legyen!

ÉLETET AZ ÉVEKNEK...

A tavaly márciusban megalakult idősek klubja, a Magyar Senior-klub idén áprilistól a Stockholmi Szociális Hivatal anyagi támogatásával önálló helyiségben kezdte el népszerű, a hét három napját felölelő foglalkozásait. A klub hétfőn, szerdán és csütörtökön tart nyitva: délelőtt 11 és délután 5 óra között várja az érdeklődőket. Programjaink között gyógytorna, orvosi tanácsadás, svéd tanfolyam, számítógépes oktatás (a klubban több számítógép működik internet-kapcsolattal), valamint különféle irodalmi, művészeti, történelmi, stb. előadások szerepelnek. Minden hónapban más országot mutatunk be országismertetéssel, jellegzetes ételekkel és zenével. Szeptemberben Törökország volt a téma, októberben Erdéllyel, novemberben pedig Észtországgal ismerkedhetünk meg. Több tornaeszköz áll látogatóink rendelkezésére, hogy a közös foglalkozáson kívül – igény szerint – egyénileg is tudjanak edzeni.

Középen balról Veress T. Magda író, mellette Palotai Mária, a Klub elnöke

Révay Ábel a törökökről tart előadást. Tőle balra Haljasmäe Jozefin, jobbra Szabó Mária

Minden hónap utolsó vasárnapjának délutánján valamilyen kulturális rendezvényt tartunk, amelyen olyan honfitársaink részvételére is számítunk, akik hétközben dolgoznak. Szeptember 29.-én például Thinsz Géza költőre emlékeztünk, októberben pedig klasszikus gitár-koncertet rendeztünk Georg Gulyás gitárművész részvételével.

A Magyar Seniorklub szokásos tevékenysége mellett felmérést készít arról, hogy van-e igény egy magyar nyelvű személyzettel működő, időseket ellátó intézményre. Ez minden valószínűség szerint Stockholm megyében lenne, de az országból bárki jelentkezhethet oda felvételre. Ez utóbbiról részletesebb információ az Új Kéve e számához csatolt szórólapon olvasható, vagy a klub telefonján, illetve személyesen kapható.

A klub címe: Gröndalsvägen 170, 3tr,
117 69 Stockholm. Telefon: 08-645 23 07

Palotai Mária
a Senior-klub elnöke

HÁROM SEGÉLYKÉRÉS - folytatás a 2. oldalról

Az erdélyi Kovászna (volt Háromszék) megyében levő szentivánlaborfalvi "Berde Mózsa" általános iskola I.-VIII. osztályába és az ugyanitt működő óvodába összesen 130 gyermek jár. A román tanügyi reform viszont a kis létszámú iskolákat fel akarja számolni, így további fenntartásukhoz állami támogatást nem ad. Egyedüli lehetőségünk a megmaradásra, ha ezentúl önerőből, valamint támogatók segítségével tartjuk fenn és fejlesztjük iskolánkat. Faluközösségünk a tanári karral együtt "iskola-mentő" projektet dolgozott ki, melynek elsődleges céljaként az iskolaépület feljavítását és korszerűsítését határoztuk meg. Ennek keretében már bevezettük a vizet, és mosdót alakítottunk ki. Jelenleg a legsürgetőbb feladatunk a központi fűtés bevezetése lenne, de anyagi eszközünk erre már nincs. További terveink közé tartozik a könyvtár állományának felújítása, szemléltető és audio-vizuális eszközök, számítógépek beszerzése, ugyanis sem az oktatáshoz szükséges könyvekkel, sem a legemibb eszközökkel nem rendelkezünk. A falu lakóinak 80 %-a munkanélküli: az emberek krumplitermelésből és alkalmi kiütöskalács-sütésből élnek. Segítségként csak kétkézi munkájukat tudják felajánlani, ami a jelenlegi helyzetben sajnos nem elég.

Ahhoz hogy iskolánk megmaradjon, hogy gyermekeink saját falujukban anyanyelvükön tanulhassanak, segítségre van szükségünk. Az önkormányzat útján kapott eddigi állami támogatás az alapvető szükségleteket (fűtés, világítás, telefon) sem tudta fedezni, de most már ezzel sem számolhatunk. Ezért keresünk támogatókat, ezért fordulunk most Önökhöz is, hiszen a legkisebb adomány is az iskolánk megmaradását segíti elő. Támogatásukkal egy kis erdélyi közösség önazonosságátudatának megőrzésében és megmaradásában lennének segítségül. Segítségük reményében maradok tisztelettel,

Szentivánlaborfalva, 2002. július 22.

Márkó László
a "Berde Mózsa" általános iskola igazgatója

Lakó István
1937-2002

1937. január 15-én született Zilahon, ahol a Református Gimnáziumban, Ady Endre iskolájában érettségizett. Tanulmányait Nagybányán folytatva elektrotechnikai oklevelet szerzett.

1964-ben megnősült és családot alapított. Hitvesétől, Katalintól két gyermeke született: Melinda (1965) és Zsolt (1967).

Karrierjét a hazai Felix számítógéprendszer kifejlesztésében való részvételével alapozta meg: előbb Nagybányán, később külföldi kiküldetésben, Varsóban lett vállalatvezető, ez utóbbi helyen épp a Felix-gépek forgalmazásának és műszaki háttérrel ellátásának vezetőjeként.

1984-ben emigrált Svédországba. Malmöben telepedett le, ahol az elektrotechnika terén dolgozott. Nyugdíjazása után a legtöbb időt már családjának, gyermekeinek, unokáinak szentelhette. Munkahelyén és környezetében ugyanúgy, mint az emigráns kolónia egyesületi és egyházi közösségeiben számos új ismerőst és barátot szerzett. Szó szerint szívén viselte a magyarság sorsát. Keserűséggel fogadta az idén áprilisban történt magyarországi parlamenti választások lehangoló eredményét, s ha elméje felfogta is a történeteket, szíve nem tudta elviselni azt: 2002 július 3-án hirtelen elhunyt.

Honfitársunkat, barátunkat július 16-án népes gyülekezet kísérte utolsó útjára a malmői temetőben. Legyen nyugalma csendes, emléke áldott!

Ferenczi Rózsa
1943-2002

1943 május 14-én született Marosvásárhelyen, a Hinterleiter-család negyedik gyermekeként. Iskoláit szülővárosában végezte, ahol már ifjúkorában felfigyeltek az úszásban és kézilabdában megnyilvánuló tehetségére. Csapatával az országos élmezőnybe került, de sikerrel szerepelt nemzetközi tornákon is. Reménységként

tartották számon, de húszévesen felhagyott a versenysporttal.

1963-ban házasságot kötött Ferenczi Attilával, akitől két lánya született: Emese (1967) és Zsófia-Zsuzsanna (1970). Amellett, hogy féltőn szerető családanya volt, időt szakított a szakmai továbbképzésre, és helytállással dolgozott a bőripar és szövőipar területén.

1987-ben férjével Svédországba emigrált, majd maga után hozta otthon maradt nagykorú gyermekeit is, azok családjával együtt. 1991-től a finspångi Samhall AB vállalatnál dolgozott, vezetői és munkatársai teljes megbecsülése mellett. Természeténél fogva Hinti (becenevén így ismerték) igen sok ismerősre, barátokra tett szert új környezetében is. Régiek és újak egyaránt értékelték mindenkor jó kedélyét és közvetlenségét. Férje és lányai, vejei és unokái (Beatrice és Roland) rajongtak érte, amint ő is érettük.

2002 augusztus 25-én, 59 éves korában váratlanul elhunyt. Emlékét megőrizve, családja, barátai és ismerősei szeptember 13-án Finspångban búcsúztak tőle. Nyugodjék békében!

Megújult a Tángagárdén álló Gyülekezeti Otthonunk

Az idén negyven éves múltra visszatekintő Magyar Gyülekezeti Otthon körül már a múlt évben jelentős munkálatok folytak: az alapzat szigetelését és a körülötte történt vízelvezetést egy erre szakosított cég végezte, mintegy 123.000 koronás összegért. Idén folytatódott a ház nagyjavítása: az alsó helyiségek mindegyike parkettutántatú padozatot kapott. A szobák berendezése tíz új emeletes ágy-

gyal bővült. A legnagyobb méretű és legnagyobb összegű munkát (összesen mintegy 135.000 korona értékben) az évek óta esedékes külső festés jelentette, melynek során mind a nagyház, mind a kisebbik, úgynevezett fiúház, hasonlóképpen a műhelyház is a régi festékréteg eltávolítása, néhány korhadásnak indult deszka kicserélése után új festékréteget kapott. Hasonlóképpen újra festődött mindhárom ház tetéje is. A festési munkálatok előtt a nagyház fedett bejárati részét mindenestől el kellett bontani, néhány tartóelemét ki kellett cserélni, tetőszerkezetét újra kellett építeni. Csempepadló-burkolatot kapott a ház tő felőli terasza, hasonlóképpen csempeburkolatot és új festést a nagyház alagsorában lévő két mosdó és előtér. Mindezekon kívül év közben számos kisebb-nagyobb javításra került sor, de folyamatos volt a ház szépítését, karbantartását célzó munka is, a rendszeres külső és belső takarítás. A padlólerakási munkálatért Iszlai Árpádot illeti köszönet, míg a ház nagyttarozását, a csempezést és festést a sölvesborgi Lázár Tivadar vezette alatt álló csapatnak köszönjük. Végezetül: Isten hozott Mindannyiatokat Tángagárdén!

Jordáky Béla
a Tángagárde alapítvány elnöke

Istentiszteletek a 2002. év utolsó két hónapjában

Csillaggal (*) jelöltük a megváltozott időpontokat és helyeket

NOVEMBER			
02	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan
	17:30	KRISTIANSTAD	Magyar Ház
03	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården
09	17:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan
10	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan
23	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
24	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan
30*15:00		HELSINKI	Alppila-templom úrv. ☉*(nov.24. és dec. 8. helyett)

DECEMBER			
01*13:00		TARTU	Paulus kirik úrv. ☉*(dec.7, Tallinn helyett)
07	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan úrv. ☉
	16:00	UPPSALA*	S:t Pers kyrkan úrv. ☉*(dec.21. helyett)
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan úrv. ☉
08	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan úrv. ☉
14	11:00	LJUNGBY	Szent István templom úrv. ☉
	16:00	GÖTEBORG*	Mariakyrkan (?) úrv. ☉*(dec.15. helyett)
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan úrv. ☉
15	11:00*	TÄNGGÅRDE*	Gyülekezeti Otthon* úrv. ☉*(14. 17:00 Borås helyett)
	12:30*	VÄXJÖ	Johannesgården úrv. ☉*(13:30 óra helyett)
	17:30*	JÖNKÖPING	Österängskyrkan úrv. ☉*(17:00 óra helyett)
21	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården úrv. ☉
	11:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan úrv. ☉
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan úrv. ☉
22	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan úrv. ☉

Köszönetet mondunk azon fenntartó és támogató tagjainknak, akik vállalt egyházfenntartási járuléukat vagy támogatásukat a 2002. évre már részben vagy egészében befizették.

Együttal szeretettel kérjük azokat, akik ezt még nem tudták megtenni, hogy az év hátralevő két hónapjában igyekezzenek törleszteni lemaradásukat.

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a svéd állami és egyházi támogatásra csak akkor számíthatunk a továbbiakban is, ha híveink anyagi hozzájárulásukkal is kifejezik igényüket a magyar nyelvű szolgálat további fenntartására.

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning – Ungernas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

**Árgáng X. évfolyam
Nummer 3. szám
Oktober 2002 október**

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Jordáky Béla

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

A szerkesztő munkatársa (Medarbetare)
Tóth Károly Antal

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövågen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8-550 160 66

E-mail: ujkeve@swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8-783 81 24/ 667 98 18
Referens személy (Kontaktperson)
Jerry Petterson

E-mail: tryckeriet@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 800

**Fenntartó és támogató tagjaink
a lapot térítésmentesen kapják.
(Kyrkoavgiftsbetalarna får
tidningen gratis.)**

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel fogadunk az alábbi számlaszámra
(Gävor till utgivning emottages med tacksamhet på följande postgironummer)

**Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3**

SZOLGÁLATUNKÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGONKÍVÜLI GYÜLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG – Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA – Oslo*
HORVÁTI GYÖRGY
N-1357 BEKKESTUA Parksvingen 43
Tel: +47-675 621 05

* A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkes végzi.

Tollas Tibor

ÓDA A SZABADSÁGHOZ

(Részlet)

A sebek lassan behegednek,
Ráhull a gyógyító idő.
A halottak sem perlekednek,
Felejtés: súlyos szemfedő.
- Minek a múltat feltakarni?
A napi gond dudvája nő.

Hajdani hősök, bujdosók
Üdülni ma már hazajárnak,
Jeltelen temetők felett
Nem kísértének bolygó árnyak,
S hálót a vergődő jövő
Köré börtön békéje sző.

S te, ki egy népben testet öltve
Szabadság, akkor megszülettél,
Nem áthatnak el sírgödörbe,
Nem győzhet rajtad tíz süket tél;
Mert voltál s leszel mindörökre,
Mint megújuló, érlelő szél.

...

Hűséget adj csak: árulók közt
Ne legyek cinkos vagy eretnek,
Ha kísértések zöld kígyói
A testem köré tekerednek;
Kenyéren, vízen gazdagabb,
Ki hozzád mindig hû marad.

S így leszek hû azokhoz is,
Kiket akkor magukra hagytam,
Kik érted dacolnak ma is,
Nem melldöngető nagy szavakban,
De türelmesen, mint gyökér,
Míg idegen föld fut alattam.

Szabadság táplálj engem is,
Ki általad emberré értem,
Bolyongjak hét országon át,
Ne legyen percnyi pihenésem.
S nyugtot vagy hazát ne találjak,
Míg fel nem oldoz egyszer népem.

A bázeli dóm a kolostorudvarból nézve (Molnár-Verecs Pál felvétele).